

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

MARINA MORARI

VIII

Educație muzicală

Manual pentru clasa a VIII-a

ȘTIINȚA

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

MARINA MORARI

Educație **muzicală**

Manual pentru clasa a VIII-a

Știința, 2024

Acest manual este proprietate publică, editat din bugetul de stat, sursa: Ministerul Educației și Cercetării, și transmis cu titlu gratuit.
Manualul școlar a fost elaborat în conformitate cu prevederile Curriculumului la disciplină, aprobat prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 906, din 17 iulie 2019.
Manualul a fost aprobat prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 1928, din 27.12.2024, ca urmare a evaluării calității metodicо-științifice.

(Denumirea instituției de învățământ)

EVIDENȚA UTILIZĂRII MANUALULUI:

Anul de folosire	Numele și prenumele elevului	Anul de studii	Aspectul manualului	
			La primire	La returnare

Dirigintele clasei verifică dacă numele, prenumele elevului sunt scrise corect.
Elevii nu vor face niciun fel de însemnări în manual.
Aspectul manualului (la primire și la returnare) se va aprecia de diriginte cu unul dintre calificativele: nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător.

ÎNȚREPRINDEREA
EDITORIAL-POLIGRAFICĂ

ȘTIINȚA

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel.: +373 22 739616 (anticamera)
+373 22 739983; +373 60966868 (vânzări)
e-mail: prini_stiinta@yahoo.com
www.editurastiinta.md

Responsabilă de ediție: Natalia Ciobanu
Redactor: Mariana Belenciuc
Corector: Maria Cornesco
Redactor tehnic: Nina Duduciuc
Machetare computerizată și copertă: Romeo Șveț

Surse foto: pexels.com, pagesix.com, tnob.md, wikipedia, wordpress.com, filarmonica.md, freepik.com, facebook.com, lgartistmanagement.com, pixabay.com

Î.E.P. Știința se obligă să achite deținătorilor de copyright, care încă nu au fost contactați, costurile de reproducere a imaginilor folosite în prezenta ediție.

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Morari, Marina.
Educație muzicală: Manual pentru clasa a 8-a / Marina Morari; Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. – [Chișinău]: Știința, 2024 (Combinatul Poligrafic). – 72 p.: il., n. muz.
Editat din bugetul de stat.
ISMN 979-0-3480-0435-8.
ISBN 978-9975-85-489-4.

Imprimare la
COMBINATUL POLIGRAFIC
str. Petru Movilă, 35 MD-2004, Chișinău, Republica Moldova

Cuprins

1 Valori perene ale muzicii naționale și universale

Valorile folclorului muzical național	4
Maestri și capodopere ale muzicii naționale	10
Interpreți celebri ai culturii muzicale naționale	12
<i>Evaluare</i>	15

2 Curente și stiluri muzicale

Evoluția stilurilor muzicale	16
Apogeul muzicii baroce în creația compozitorului Johann Sebastian Bach ...	20
Creații muzicale remarcabile ale clasicismului vienez	24
Trăsăturile definitorii ale romantismului muzical	29
<i>Evaluare</i>	35

3 Stilurile muzicii contemporane

Colorile sonore ale impresionismului	36
Muzica jazz	40
Vibrații jazz în muzica de divertisment	43
Etnojazzul în universul muzicii	44
Revoluția muzicii internaționale – rock-and-rollul	46
„Queen” – legenda care a redefinit muzica rock și a inspirat generații	48
Muzica de divertisment la răscrucea secolelor XX–XXI	50
„Alternosfera”: poetică, melancolie și revoluție în rockul alternativ	52
Muzica de film ca „o istorie de dragoste”	53
<i>Evaluare</i>	55

4 Muzica – valoare a eului

Varietatea trăirilor umane redată în muzică	57
Virtuțile omului redată în muzică	60
Valorile societății democratice în muzica din toate timpurile	64
Istoria muzicii văzută ca evoluție a eului	68
<i>Evaluare</i>	72

Valori perene ale muzicii naționale și universale

Valorile folclorului muzical național

Valorile perene sunt acele idealuri, principii și norme importante care rămân relevante de-a lungul timpului, indiferent de schimbările culturale, sociale sau tehnologice. Aceste valori pot fi exprimate în muzica națională și universală și sunt considerate fundamentale pentru dezvoltarea și menținerea unei societăți. Prin intermediul imaginii, expresivității limbajului și formei muzicale pot fi exprimate, cunoscute și promovate valorile perene.

Muzica națională și cea universală se disting prin origini, influențe culturale și mod de răspândire. Muzica națională își are rădăcinile într-o anumită cultură, este legată de identitatea națională, dezvăluie istoria, miturile, evenimentele locale, natura și viața cotidiană.

Muzica universală transcende granițele culturale și naționale, este recunoscută și apreciată la nivel global, integrează influențe din diverse culturi, abordează teme și trăiri umane, cum ar fi iubirea, libertatea, lupta, speranța și bucuria.

- ① **Învățați și interpretați** expresiv cântecul „Busuiocul”.
- ② **Determinați** în textul cântecului „Busuiocul” legătura semnificației metaforelor despre această floare cu obiceiurile, legenda busuiocului și tradițiile naționale.

Busuiocul

Versuri: Vasile Romanciuc. Muzică: Tamara Darie

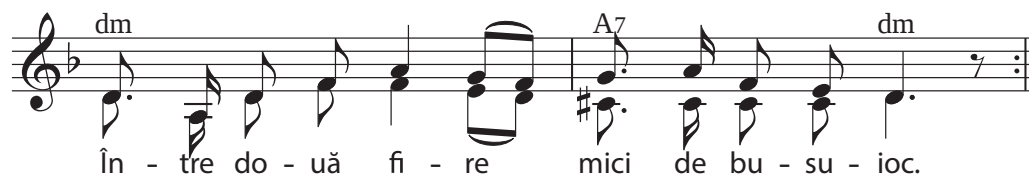
Liniștit
dm

1. Bu - su - ioc la naș - te - re, Bu-su - ioc la moar - te,

Floa - re de tris - te - țe, Floa - re de no - roc.

F Refren:

Doam - ne, cum în - ca - pe, Via - ța noas - tră toa - tă,

2. Floarea îndrăgostiților,
Floare înlăcrimată,
Sfântă și curată
Leagă tot cu dor.

Refren:
Sufletul ni-l crește,
Ni-l întinerește
Busuiocul nostru cel nemuritor.

- 1 Care valori se consideră perene?
- 2 Cum deosebim caracteristicile muzicii naționale?
- 3 Prin ce se diferențiază muzica națională de muzica universală?

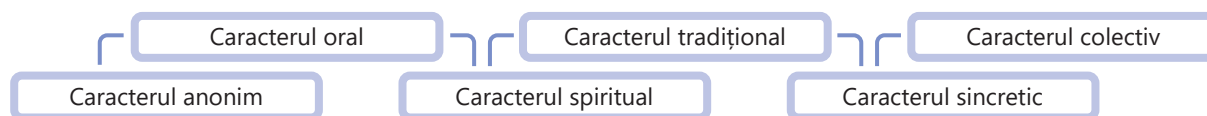
Fiecare popor își are rădăcinile spirituale în folclor. Prin folclor se înțelege totalitatea producțiilor artistice de cunoaștere colectivă a realității.

Folclorul muzical reprezintă o parte valoroasă din istoria culturii poporului, deoarece păstrează și transmite tradițiile lui în toate acțiunile desfășurate cu ocazia diferitelor evenimente. Folclorul muzical cuprinde cântece, colinde, doine, balade și alte forme de expresie muzicală, care sunt transmise oral din generație în generație și adesea sunt însoțite de ritualuri și obiceiuri specifice.

Diversitatea **genurilor folclorului muzical** reflectă complexitatea tradițiilor naționale, cu rădăcini adânci în obiceiurile și viața cotidiană ale oamenilor.

Folclorul are anumite caracteristici proprii care îl deosebesc de creația cultă. Aceste trăsături se întrepătrund și se condiționează reciproc: caracterul oral, anonim, colectiv, sincretic, spiritual și tradițional. Caracterul spiritual al folclorului muzical este o componentă esențială a culturii tradiționale, având rolul de a reflecta credințele, valorile și practicile spirituale ale comunității din care provine.

Caracteristici ale folclorului muzical

- 1 **Definiți** folclorul muzical.
- 2 **Elaborați** „arborele” caracteristicilor folclorului muzical cu exemple.
- 3 **Descrieți** caracteristicile folclorului muzical.
- 4 **Creați și prezentați** în fața colegilor „cartea de vizită” a unui gen muzical folcloric.
- 5 **Descoperiți** care creații folclorice românești sunt incluse în patrimoniul UNESCO.

Comentați:

„Folclorul este piatra de temelie a creației noastre muzicale. Este izvorul din care se adapă toate inspirațiile noastre.”

George Enescu

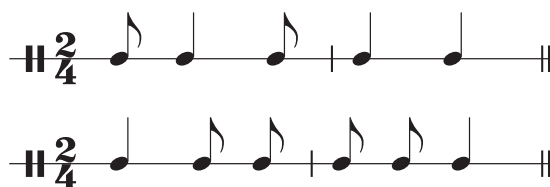
„Muzica populară este o cale prin care omul simplu reușește să se ridice deasupra cotidianului, să atingă o dimensiune sacră a existenței.”

Mircea Eliade

„În cântecele populare, sufletul unui popor își dezvăluie cele mai profunde taine, bucurii și dureri, într-o formă pură și nealterată.”

Gheorghe Cucu

- ① **Învățați** și **interpretați** expresiv cântecul „Coborâi din deal în vale”.
- ② **Acompaniați** la instrumente de percuție interpretarea cântecului cu formulele ritmice reprezentate în partea dreaptă.

Coborâi din deal în vale

(melodie populară)

Allegretto

1. Co-bo-râi din deal în va-le, Co-bo-râi din deal în va-le,
Mă-n-tâl-nii cu do-ru-n ca-le, Mă-n-tâl-nii cu do-ru-n că-le.
Do - ru' prin-se-a mă-n-tre - ba: Do - ru mi-i de ci - ne - va?
Do - ru' prin-se-a mă-n-tre - ba: Do - ru mi-i de ci - ne - va?

2. Fost-am omul pădurii, fost-am omul pădurii,
Și nu m-or mânca lupii, și nu m-or mânca lupii.
Că nici lupii nu-s nebuni, să mănânce oameni buni.

Albumul
lui Pavel
Kondratki.
Păstor
basarabean,
1900

- ① **Improvizați** ritmuri și motive melodice la textele folclorice: (a) „A fi mare nu-i mirare, a fi om e lucru mare”; (b) „Omul inimos, ca un pom frumos; el te hrănește, el te încălzește”.
- ② **Diversificați** creația prin repetarea unui cuvânt, utilizarea pauzelor, a contrastului dinamic, prin schimbarea tempoului, acompanierea ritmico-timbrală, cântul dialogat, cu ison, în ecou.

În viața unui om sau a unui popor, folclorul muzical poate avea funcții diferite: magic-rituală – de fertilitate, de inițiere, apotropaică, vindecătoare; practic-utilitară; augurală (de felicitare), distractivă și estetic-spectaculară.

După prilejul cu care se interpretează creația muzicală folclorică, putem diferenția două mari grupuri:

(1) **folclorul ritual** reprezintă ansamblul produselor folclorice cu caracter ritual sau ceremonial legate de: muncă – păstorească, agrară sau casnică (semnale păstorești, cântece de seceră, cântece de șezătoare); date calendaristice (călușul, Toader, colindul, urarea cu plugul); momente importante din viața omului (cântecul miresei, cântecul bradului, bocetul);

(2) **folclorul neritual** reprezintă ansamblul produselor folclorice care pot fi interpretate cu ocazii diverse, fără un prilej (doină, baladă, repertoriu de joc, folclor orășenesc).

După tipul de interpretare, creația folclorică muzicală se clasifică în: (a) *individuală* (solistică), precum: doină, bocet, baladă, și (b) *colectivă* (de grup), precum: colind, cunună, Lazăr.

- 1 **Descrieți** funcțiile folclorului muzical în viața unui om, făcând referințe la exemple din viață, creații muzicale și literare.
- 2 **Realizați** proiectul individual pe tema: „Doina – gen reprezentativ al folclorului muzical național” conform algoritmului: origine, clasificare, trăsături, tematică, interpreți.

Maria ILIUȚ
(n. 1955)

Doină de leagăn

Doina este o creație lirică, vocală sau instrumentală care exprimă în mod direct sentimentele de dor, tristețe, iubire, ură, înstrăinare sau de revoltă. Doina a fost integrată în creațiile unor mari compozitori români precum George Enescu sau Ciprian Porumbescu, contribuind la dezvoltarea muzicii clasice românești.

Doina de leagăn exteriorizează sentimentele materne de dragoste față de micuț, speranțele mamei legate de destinul și viitorul copilului.

- 1 **Studiați** și **prezentați** succint informații despre creația interpretei Maria Iliuț și despre genul de doină.
- 2 **Audiați** și **caracterizați** „Doina de leagăn” în interpretarea Mariei Iliuț.
- 3 **Argumentați** caracterul peren al „Doinii de leagăn”, făcând referință la expresivitatea imaginii muzicale, a limbajului muzical și la afirmațiile lui V. Alecsandri de mai jos.

Clasificarea doinei:

- de dor;
- de jale;
- de dragoste;
- de înstrăinare;
- haiducească;
- păstorească;
- de cătănie.

Vasile Alecsandri definește specificul românesc al doinei astfel: „Doina este cea mai vie expresie a sufletului românesc. Ea cuprinde simțirile sale de durere, de iubire și de dor. Melodia doinei, pentru cine o înțelege, este chiar plângerea duioasă a patriei noastre după gloria sa trecută. Ea este cântecul cel mai frumos, cel mai jalnic, cel mai cu suflet ce-am auzit eu pe lume”.

Caracteristicile doinei de leagăn:

Tematică: Este destinată copiilor mici, fiind cântată de obicei de mame sau bunici pentru a-i adormi sau a-i liniști. Versurile sunt pline de dragoste, afecțiune și grijă, reflectând legătura profundă dintre mamă și copil.

Structura și versurile: Exprimă iubirea maternă, sentimentul de protecție și dorințele pentru viitorul copilului. Folosesc imagini simple și afectuoase. Sunt simple și repetitive, ceea ce contribuie la efectul liniștitor al cântecului. Includ adesea urări de bine, expresii de dragoste și descrieri ale unui viitor fericit pentru copil.

Limbajul muzical: Melodia este lirică, meditativă, armonioasă și repetitivă, sunând în tempo lent care induce somnul. Ritmul este regulat, constant, imitând adesea mișcarea legănatului.

Executare: Se cântă *a cappella*, adică fără acompaniament instrumental, pentru a menține atmosfera calmă și intimă.

Valoare culturală: Doina de leagăn reprezintă o parte importantă a patrimoniului cultural național, fiind transmisă oral din generație în generație. Ea reflectă valorile și tradițiile comunității și contribuie la întărirea legăturilor familiale.

Dicționar muzical

A doini:

- a exprima prin cânt sentimente profunde;
- a cânta doine (din gură, din fluier, din frunză etc.).

Octav Băncilă. Ciobănaș, 1934

PROIECT DE GRUP

„Hora – simbolul culturii și tradițiilor populare”

- 1 **Creați** 4 grupuri de lucru. **Adunați** informații la tema proiectului după reperele:
 - originea și semnificația dansului hora;
 - funcția socioculturală a horei;
 - clasificarea horelor;
 - structura dansului;
 - tipurile mișcărilor de dans în horă;
 - trăsăturile specifice horei;
 - exemple de horă;
 - aprecierea horei de către personalități ilustre;
 - reprezentarea horei prin limbajul altor arte (literatură, arte plastice).
- 2 **Elaborați** în grup un poster pe formatul unei coli de hârtie A1.
- 3 **Prezentați** posterul în fața colegilor.
- 4 **Discutați** și **apreciați** reciproc produsele activității grupurilor.

- 1 **Învățați** după auz și **interpretați** expresiv cântecul „Așa e toamna întotdeauna”.
- 2 **Elaborați** mișcări plastice și elemente de dans potrivite la interpretarea cântecului.

Așa e toamna întotdeauna

Versuri: Petru Cărare. Muzică: Daria Radu

Tempo di valse

1. Din po - mul ver - de și fru - mos O frun - ză
 ca - de, în - că u - na... Și se aș - tern co - vor pu -
 fos - A - așa e toam - na - n - tot - dea - u - na, A -
 așa e toam - na - n - tot - dea - u - na! **Refren:** Du - du - du - du - du - du -
 du - du - da, Du - du - da, du - du - da,
 Du - du - du - du - du - du - du - du - da,
 Du - du - du, du - da! 1. 2. B 3. B

2. Și păsări zi de zi se duc,
 Și vezi doar una câte una...
 Precum o frunză-n vârf de nuc -
 Așa e toamna-ntotdeauna!
Refren.

3. Pe câmp, pe case și pe flori,
 Frumoase brume-și pun cununa...
 Și-adoarme soarele în nori -
 Așa e toamna-ntotdeauna!
Refren.

Maeștri și capodopere ale muzicii naționale

În lista maeștrilor muzicii naționale, care au adus contribuții unice și au dezvoltat semnificativ arta, influențând considerabil cultura muzicală națională și universală, se înscriu: George Enescu – unul dintre cei mai mari compozitori români, violonist, pianist și dirijor, autorul a 33 de opusuri („Opus” – o lucrare sau o colecție de compoziții muzicale, numerotate cronologic în creația unui compozitor, pentru a indica ordinea în care au fost compuse sau publicate); Dinu Lipatti – renumit pianist și compozitor, apreciat pentru interpretările sale magistrale ale lucrărilor clasice; Maria Tănase – o emblematică interpretă a muzicii populare românești, care a promovat folclorul autentic; Gheorghe Zamfir – supranumit „Regele naiului”, cunoscut la nivel internațional pentru măiestria sa; Eugen Doga – compozitor contemporan din Republica Moldova, recunoscut la nivel mondial pentru contribuțiile sale remarcabile în muzica de film, balet și în muzica clasică.

Folclorul lăutăresc a constituit principalul fond de muzică populară pe care l-a folosit și din care s-a inspirat George Enescu. De la opera de debut, „Poema română”, și până la „Simfonia de cameră”, ultima sa compoziție, creația lui Enescu prezintă trăsătura unitară a legăturii organice cu viața și fondul sufletesc ale poporului său, care amintesc de spiritualitatea neamului și priveliștile naturii.

Modalități de folosire a folclorului în creație:

Enescu a făcut deosebire între cântecul popular, citat în forma lui autentică, și inspirația din cântecul popular, adică crearea unei melodii proprii, în spiritul celei populare, sau chiar a unui limbaj personal, păstrând elementele de intonație folclorică. Socotind cântecul popular „perfect în sine”, desăvârșit printr-o șlefuire de-a lungul generațiilor, el spunea:

- despre influența folclorului:* „Întotdeauna am considerat folclorul românesc ca pe o sursă inepuizabilă de inspirație. Acesta este elementul care dă autenticitate și viață creațiilor mele”;
- despre integrarea folclorului în compoziții:* „Nu folosesc melodiile populare în mod mecanic, ci le absorb, le asimilez și le transform în mod organic în limbajul meu muzical”;
- despre autenticitate:* „Folosirea elementelor folclorice în muzica cultă nu trebuie să fie artificială sau forțată. Este esențial să simți cu adevărat spiritul acestor melodii și să le redai cu autenticitate”.

George Enescu (1881–1955)

Dicționar muzical

Rapsodia este un gen muzical cu formă liberă, destinat unui instrument solistic sau orchestrei, care are la bază teme muzicale preluate din folclor sau teme create în spirit popular.

Povestea unei capodopere: *Rapsodia română nr. 1, de George Enescu*

Fondul melodic constituent al rapsodiei reprezintă o serie de melodii populare urbane muntenești din secolul al XIX-lea, cântate cu multă măiestrie și popularizate, unele chiar compuse de marii lăutari (contemporani cu Enescu – Cristache Ciolac, familia de lăutari și muzicieni Dinicu), dar și melodii țărănești din Moldova. În prima rapsodie întâlnim piesele: „Am un leu și vreau să-l beau”, „Hora lui Dobrică”, „Mugur, mugurel”, „Hora morii”, „Cio-cârlia”. Valoarea deosebită a rapsodiei constă în desăvârșirea cu care aceste melodii, îmbinate între ele, înfățișate sub aspecte diferite, sunt prezentate într-un tot organic încheiat, într-o mare virtuozitate orchestrală.

Fondul melodic din „Rapsodia română nr. 1”

Piesa „Am un leu și vreau să-l beau”

- A fost culeasă de G. Enescu de la Nicolae Chioru, scripcar din copilăria sa din Cracalia, jud. Botoșani.
- Melodia circula foarte mult în Transilvania după Expoziția de la Paris din 1889, unde toți lăutarii români și maghiari o cântau la petreceri (după muzicologul Viorel Cosma).
- La prima publicație piesa purta o specificație – „melodie eroică din Transilvania”.
- Enescu a valorificat-o în „Rapsodia română nr. 1”, exact în forma executată de Angheluș Dinicu la nai și de Cristache Ciolac la vioară.

Piesa „Hora lui Dobrică”

- Este o horă boierească, domnească, creată de lăutarul Dobrică Marinescu, originar din Ploiești.
- În seara de 7 februarie 1859, tariful tatălui său – Dima Marin Cobzaru – a fost angajat să cânte domnitorului Alexandru Ioan Cuza, care se afla în prima sa vizită la Ploiești. Dima l-a lăsat pe fiul său să conducă tariful. Domnitorul a fost încântat de recital, în special de Dobre (alintat *Dobrică*). În urma acestui succes, Dobrică a fost desemnat de tatăl său *starostele* tarifului.

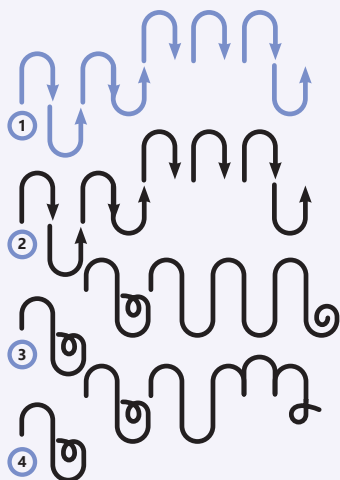
Piesa „Hora morii”

- Cântec mult îndrăgit de pandurii lui Tudor Vladimirescu, care datează din vremea Revoluției de la 1821 și a cunoscut o largă circulație în aceeași perioadă pe teritoriul valah.
- Fragmentul rafinat de G. Enescu este destul de diferit față de melodia pe care o regăsim în diverse variante vocale cu lăutarul Constantin Eftimiu, Tudor Gheorghe, formația „Anton Pann”.

Piesa „Ciocârlia”

- Piesă concertantă, de mare virtuozitate, definitivată de naistul Angheluș Dinicu (1838–1905) – bunicul lui Grigoraș Dinicu – care, în interpretarea sa și a violonistului Sava Pădureanu (1848–1918), a făcut senzație la Expoziția Universală de la Paris din 1889, câștigând medalia de aur la concursul internațional de lăutari organizat în cadrul expoziției.
- Piesa este adesea interpretată în stil doină sau horă, două dintre formele muzicale esențiale ale folclorului românesc.

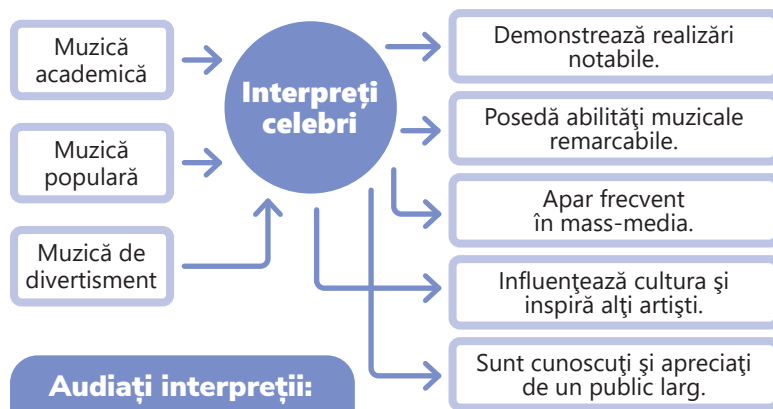
Muzicograma melodiei din piesa „Hora morii”

- 1 **Studiați** istoricul „Rapsodiei române nr. 1”, de G. Enescu.
- 2 **Explicați** însușirile unei capodopere muzicale.
- 3 **Descrieți** modalitățile de utilizare a folclorului muzical în creația compozitorilor.
- 4 **Audiați**, analitic, pe fragmente, „Rapsodia română nr. 1”, de G. Enescu, informându-vă din textul de mai sus despre geneza fiecărei teme muzicale și substratul ei folcloric.
- 5 **Studiați** fondul melodic al acestei rapsodii având ca repere: (a) piesa „Am un leu și vreau să-l beau” în interpretarea virtuozilor Fănică și Damian Luca; (b) „Hora lui Dobrică” în interpretarea lui Grigoraș Dinicu; (c) „Hora morii” în interpretarea lui Alexandru Mica; (d) „Ciocârlia” interpretată solo la diferite instrumente.
- 6 **Fredonați** melodia piesei „Hora morii” în urma audițiilor repetate.
- 7 **Reprezentați** evoluția melodiei din piesa „Hora morii”, urmărind muzicograma din partea stângă.

Interpreți celebri ai culturii muzicale naționale

Interpreții celebri sunt persoane care au atins un nivel semnificativ de notorietate în domeniul artei și sunt cunoscuți pe scară largă datorită talentului lor excepțional, performanțelor remarcabile și contribuțiilor lor în dezvoltarea culturii și artelor.

- Serghei Lunchevici, cu piesele „Doina”, „Jalea țiganului”; Nicolae Sulac, cu piesele „Tinerete, tinerețe”, „Piatră, piatră”, balada „Miorița”; Tamara Ciobanu, cu piesa „La morișca cea de jos”.

- 1 **Studiați** istoria Orchestrei Naționale de Muzică Populară „Lăutarii” din diferite surse informaționale.
- 2 **Determinați** reprezentanța categoriilor folclorului muzical în repertoriul orchestrei.
- 3 **Explicați** rolul activității artistice a orchestrei în viața poporului.

Serghei Lunchevici (1934–1995)

Tamara Ciobanu (1914–1990)

Nicolae Sulac (1936–2003)

Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii”, dirijată de Maestrul Nicolae Botgros, a fost fondată în anul 1970, în cadrul Filarmonicii de Stat din Moldova de interpretul Nicolae Sulac. La începutul afirmării orchestrei, soliști ai acesteia au fost cei mai valoroși exponenți ai melosului popular – Nicolae Sulac, Maria Sarabaș, Larisa Arseni, Lidia Bejenaru, Ioana Căpraru, Nicolae Ciubotaru, Nicolae Glib. Fiecare recital al Orchestrei „Lăutarii” se transformă în act de cultură de înaltă calitate, atât prin interpretarea pătrunsă de profunzimea redării mesajului muzical, cât și prin varietatea repertoriului. Astăzi „Lăutarii” este cea mai apreciată orchestră de muzică populară din întreg spațiul românesc.

Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii”, conducător artistic – Nicolae Botgros

Vizionați:

- Scene din opere și arii în interpretarea Mariei Bieșu.
- Spectacole coregrafice în interpretarea Baletului Național „Joc”.
- Recital de muzică în interpretarea duetului de pianisti Anatolie Lăpăcuș și Iurie Mahovici.
- Program artistic în interpretarea Ansamblului de Acordeoniști „Concertino”.

Vladimir Curbet
(1930–2017)

Maria Bieșu
(1935–2012)

Duetul de pianisti Anatolie
Lăpăcuș–Iurie Mahovici

Baletul Național „Joc”

Comentați:

„Interpretul este legătura dintre notă și ascultător; depinde de el să facă inteligibil mesajul compozitorului și să-l comunice cu convingere.”

Leonard Bernstein

„Misiunea interpretului este să aducă la viață spiritul muzicii, să-i dea aripi și să o elibereze.”

Pablo Casals

„Muzica este o artă a expresiei; dacă nu este transmisă de interpret, nu are sens.”

Vladimir Horowitz

Ansamblul de Acordeoniști „Concertino”,
conducător artistic – Eugen Negruța

PROIECT INDIVIDUAL

„Interpreți celebri ai culturii muzicale naționale”

Pași spre realizare:

- 1 **Alege** un interpret celebru al muzicii naționale sau universale.
- 2 **Adună** și **selectează** informații despre interpret, repertoriu, programe artistice și aprecierea publicului.
- 3 **Adoptă** modalitatea de prezentare a proiectului (poster, carte de vizită, referat etc.).
- 4 **Expune** propria opinie și **utilizează** terminologia muzicală la prezentarea proiectului.

Criterii de succes:

- 1 Prezintă original idei relevante, cu explicații și argumente.
- 2 Dezvăluie plenar tema proiectului.
- 3 Utilizează corect imagini, exemple muzicale și termeni muzicali.
- 4 Comunică mesajul clar, coerent, cu entuziasm, pasiune.
- 5 Formulează concluzii, aprecieri artistice și valorice.

- ① **Învățați** după auz și **interpretați** expresiv cântecul „Flori pentru profesori”.
 ② **Elaborați** un acompaniament ritmic potrivit cântecului, utilizând percuția corporală.

Flori pentru profesori

Versuri: Galina Furdul. Muzică: Vlad Mircos

Dolce

1. Prin a - nii cei că - lă - tori, Cu gând u - șor zbu - ră -
 Am fost cu to - ții co - pii, Ne - vi - no - vați și zglo -
 tor, Răs - fo - im un al - bum scris cu dor și fi - ori.
 bii, Ne - a - du - nau în i - ni - ma lor pro - fe - sori.
 În - du - io - șat, ne pri - vesc, Din a - min - tiri ne zâm -
 Când car - tea lu - mii ci - teau, Cu - vîn - tul cum a - le -
 besc, În - te - lepți și dragi pro - fe - sori.
 geau, Ne cân - tau cu - a vie - ții cu - lori.

Refren:
 Pro - fe -
 sori - nu - me sfânt scris de Ha - rul Di - vin, Zi - di -
 reu - prin fur - tuni și sub ce - rul se - nin A - ple -
 tori de iz - bânzii în ce - tăți de lu - mini.
 cați pes - te - al
 Stați me - lu - mii des - tin.

2. Pe ale vieții cărări,
 Prin bucurii și căderi,
 Ne-ați vegheat, ne-ați tot înălțat pentru zbor.

Vă mulțumim pentru sfat,
 Pentru cuvânt luminat,
 Mulțumim, iubiți profesori.
 Refren.

EVALUARE

Discuții și atitudini

- 1 Definiți conceptele: *valori perene, muzică națională, muzică universală, folclor muzical, interpret celebru*.
- 2 Descrieți caracteristicile folclorului muzical național.
- 3 Identificați asemănările și deosebirile dintre muzica națională și muzica universală, completând *Diagrama Venn* (vezi imaginea din dreapta).
- 4 Explicați modalitățile de folosire a folclorului muzical în creația compozitorilor, dând exemple.

Interpretare și creație

- Formați grupuri pentru a interpreta expresiv cântecele cu acompaniament după liberă alegere.
- Evaluați reciproc cultura de interpretare muzicală a grupurilor, după repere și punctaj, convenite în prealabil.

Chestionar

- 1 Care valori perene sunt exprimate în folclorul muzical?
- 2 Cine sunt interpreții celebri ai culturii muzicale naționale?
- 3 Care capodopere reprezintă muzica națională?

PREZENTAREA PROIECTULUI

„PERENITATEA CULTURII MUZICALE NAȚIONALE”

Scopul proiectului: Determinarea importanței și perenității culturii muzicale naționale din multiple perspective.

Explorați bogăția tradițiilor muzicale din țara noastră prin colaborarea în 4 grupuri interdisciplinare.

Prezentați ideile originale, cu explicații și argumente asupra următoarelor aspecte:

ȘTIINȚE: Analiza efectelor muzicii asupra creierului și emoțiilor.

Realizarea unui experiment pentru a observa cum diferite compoziții din muzica națională și universală influențează starea de bine a participanților. Colectarea datelor prin chestionare înainte și după ascultare. Elaborarea unui raport care să includă grafice și concluzii despre impactul muzicii asupra publicului.

TEHNOLOGII: Crearea unui poster digital pentru promovarea muzicii naționale.

Dezvoltarea conținuturilor posterului care să ofere informații despre folclorul muzical, maeștri și capodopere celebre și interpreți renumiți. Argumentarea modului în care poate fi păstrată și promovată muzica națională.

ARTE: Identificarea câtorva compoziții din muzica națională și universală inspirate din muzica folclorică.

Prezentarea valorilor unor compoziții muzicale care integrează elemente de folclor românesc. Organizarea unui material video pentru a prezenta compozițiile muzicale și a discuta despre influențele culturale.

MATEMATICĂ: Studiul structurilor ritmice și melodice în muzica folclorică.

Analiza diferitelor forme și tipare ritmice întâlnite în genurile muzicii populare. Crearea de diagrame pentru a ilustra structurile muzicale, subliniind corelațiile dintre matematică și muzică.

Curente și stiluri muzicale

Evoluția stilurilor muzicale

Stilul este un mod specific de exprimare a ideilor și sentimentelor într-o formă aleasă, personală. Fiecare stil muzical are propriile particularități de limbaj muzical, forme și genuri, care îl fac unic. Conceptul „stil muzical” s-a instituit la sfârșitul epocii Renașterii, când s-au definitivat legăturile compoziției muzicale.

În mediul muzical al omului modern, putem descoperi foarte multe „muzici” variate, care, deseori, sună simultan. Niciodată cultura muzicală nu a cunoscut atâta diversitate.

Tarquinia. *Mormântul Leoparților*, frescă, 470 î.Hr.

Maeștrii muzicii medievale, secolul al XIII-lea

- S-a dezvoltat vreo clasificare a acestei lumi vaste, aparent inepuizabile, a muzicii?
- Este posibil să studiezi toate aceste „muzici”?
- Poate un om contemporan să înțeleagă muzica compusă cu mulți ani în urmă?

Muzica epocilor trecute, creată de maeștri precum J.S. Bach, W.A. Mozart, F. Schubert sau P. Ceaikovski, a devenit întruchiparea armoniei și frumuseții pentru ascultătorul modern. Muzica creată însă în zilele noastre aduce cu totul alte experiențe.

Celebru dirijor austriac Nikolaus Harnoncourt a afirmat:

„Muzica modernă este o reflectare a stării de spirit moderne... Oare pentru că epoca noastră este atât de dizarmonică și îngrozitoare, nu vrem cumva ca arta, care o reflectă, să ne invadeze viețile?” Într-adevăr, muzica academică modernă este departe de a fi singura care alcătuiește lumea sonoră a timpului nostru. Printre admiratorii muzicii academice, mulți sunt gata să asculte, exclusiv, compoziții clasice. În același mod, un număr mare de muzicieni preferă să interpreteze muzica secolelor trecute. Arta muzicală reflectă spiritul unei epoci. Poate de aceea limbajul ei muzical este adesea atât de complex, iar conceptul tradițional de frumusețe este uneori inaplicabil.

Periodizarea epocilor și curentelor artistice:

Antichitatea → 1000–500 î.Hr.
 Evul Mediu → 500–1400
 Renașterea → 1400–1600
 Barocul → 1600–1750
 Clasicismul → 1750–1820
 Romantismul → 1820–1900
 Modernitatea → 1900–prezent

Stil muzical

Caracteristicile individuale ale muzicii unui compozitor

Caracteristicile specifice unui gen muzical

Trăsăturile generale ale unui grup de compozitori

Trăsăturile operei aparținând compozitorilor unei țări

Periodă în dezvoltarea artei muzicale într-o epocă

Muzica Evului Mediu a fost, mai întâi, religioasă. Biserica creștină a codificat repertoriul muzical și i-a dat principalele particularități. Muzica se cânta la mănăstiri, biserici, pe la curțile boierilor și în castele. Nu s-au păstrat mărturii despre muzica populară, dar și ea a fost prezentă în viața fiecărui popor. În Evul Mediu s-au afirmat trei genuri muzicale: muzica religioasă, muzica cultă și cea populară. Interacțiunea acestora a generat diverse compoziții muzicale: motetul, misa polifonică, cântecul, madrigalul, coralul.

Cântul religios, la început monodic (vezi imaginea din dreapta), din secolul al X-lea a devenit polifonic, atribuind solemnitate cântecelor intonate în zilele de sărbătoare religioasă. Vocile interpretau același text, dar cu linii melodice diferite, fiind acompaniate de instrumente (orgă, flaut).

Compozitorii Evului Mediu au pus bazele armoniei, ritmului și compoziției – aspecte integrante azi în orice piesă muzicală. Muzica medievală captează spiritul uman, exprimă credința și înțelegerea lumii din jurul lor. Compozițiile muzicale erau ca oglinzile care reflectau schimbările spirituale în perioada medievală. Și, pe măsură ce ascultăm muzica, suntem invitați în acea lume, având șansa de a o vedea din perspectiva străbunilor.

Notăție muzicală medievală

Truver francez, desen din poemele lui Guillaume de Machaut

- 1 **Studiați** definiția și trăsăturile specifice genurilor muzicale: *motet* și *madrigal*, utilizând *Dicționarul muzical* și glosarul de muzică *Wikipedia* (sursă de pe internet).
- 2 **Deosebiți** modul de interpretare a muzicii monodice și polifonice.
- 3 **Descrieți** evoluția artei muzicale din perioada Evului Mediu.
- 4 **Audiați** piese muzicale scrise de compozitorii Evului Mediu Guillaume de Machaut, Francesco Landini și compozitoarea Hildegard de Bingen.
- 5 **Determinați** trăsăturile expresivității imaginii și limbajului muzical din piesele audiate.

Guillaume de Machaut

(1300–1377), poet și compozitor francez, a cărui activitate a fost semnificativă în dezvoltarea motetului și a formelor de cântec secular. Inovațiile sale polifonice și ritmice au adus muzicii un nou nivel de profunzime și relevanță.

Să improvizăm!

- 1 **Studiați** formulele melodice propuse în dreapta paginii.
- 2 **Fredonați** formulele melodice pe onomatopee în tempo rar și tempo potrivit.
- 3 **Identificați** formule melodice potrivite începutului și sfârșitului unei fraze muzicale.
- 4 **Elaborați** o melodie din 4 fraze muzicale.
- 5 **Interpretați** expresiv melodia creată.

Motive pentru crearea unei melodii medievale

Renașterea (1400–1600) – epocă deosebit de importantă în dezvoltarea artelor, a științei și culturii – reprezintă un punct de referință în istoria muzicii. Trăsăturile acestei perioade: (a) preponderent, misa la patru voci și motetul domină repertoriul; (b) muzica monodică este definitiv înlocuită cu polifonia; (c) muzicienii au introdus în muzica sacră melodii profane; (d) se dezvoltă arta madrigalului și muzica instrumentală; (e) se perfecționează instrumentele muzicale; (f) apariția tiparului în secolul al XVI-lea contribuie la răspândirea operelor muzicale (vezi imaginea din dreapta); (g) pentru o mai bună participare a credincioșilor la cult, cântecele nu se mai scriau în latină și se interpretau în limba maternă.

Italia a devenit centrul muzicii în secolul al XVI-lea, considerat veacul de aur al madrigalului. Cei mai valoroși compozitori de madrigal au fost Claudio Monteverdi și Clément Janequin. Unul dintre cei mai importanți compozitori de muzică sacră ai Renașterii, cunoscut pentru puritatea și complexitatea muzicii sale corale, a fost Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525–1594).

Evlul Mediu și Renașterea se întind pe o perioadă foarte lungă, din secolul al V-lea până în secolul al XVI-lea. În această etapă se elaborează bazele muzicii comune astăzi pentru întreaga Europă Occidentală.

Claudio Monteverdi este unul dintre pionierii operei și un inovator al muzicii în dezvoltarea stilului baroc timpuriu. Capodopera sa „Orfeu” a stabilit standarde noi pentru expresivitatea emoțională și complexitatea muzicală. El a ajuns la un grad de popularitate neobișnuit de mare în comparație cu contemporanii săi. În toamna anului 1610, C. Monteverdi a călătorit la Roma pentru a dedica personal Papei cantata „Vespro della Beata Vergine” („Vecernia Sfintei Fecioare”). Scrisă pentru soliști, cor, orchestră, cantata reunește 13 piese. Psalmul „Domine ad adiuvandum” este un motet introductiv și are o structură clară și bine organizată: Introducere – solist, A = corul + ritornela; B = corul + ritornela; C = corul + coda. Spațiul sonor, creat în cantată, parcă trasează un drum spre orizont.

**Claudio
MONTEVERDI
(1567–1643)**

Manuscris: C. Monteverdi, fragment din opera „Orfeu”, 1607

- 1 **Audiati** muzica compozitorilor medievali Palestrina, Janequin, Monteverdi, utilizând sursele de pe internet.
- 2 **Audiati și fredonați**, în timpul audițiilor, melodiile corului din psalmul „Domine ad adiuvandum” din cantata „Vecernia Sfintei Fecioare”, de C. Monteverdi (după fragmentele din partea de jos a paginii).
- 3 **Caracterizați** expresivitatea limbajului muzical din fiecare eveniment sonor al psalmului „Domine ad adiuvandum”.

Să audiem și fredonăm!

**Fragmente din
psalmul
„Domine ad
adiuvandum”**

Corul (A, B)

Ritornela (A, B)

Corul (C)

Manuscris: G.F. Händel, „Suita nr. 7”, în sol minor

Barocul (1600–1750) este un curent artistic caracterizat printr-o mare creativitate și inovație, care a lăsat o amprentă de durată asupra culturii și a artei mondiale. Există o deosebire între barocul timpuriu și barocul târziu, ai cărui reprezentanți sunt Bach și Händel. Italia a fost leagănul noilor genuri muzicale – opera, cantata, oratoriul, dar și al muzicii instrumentale – sonata și concertul. La sfârșitul secolului al XVII-lea apar primele concerte publice plătite și se construiesc săli destinate spectacolelor.

Georg Friedrich Händel este compozitor german, născut în același an cu Bach, a parcurs Europa cântând la orgă și la vioară. Este bine cunoscut pentru oratoriile sale, în special „Messiah”, care a devenit una dintre cele mai populare și iubite lucrări corale din toate timpurile. Autor a peste 40 de opere, care a contribuit semnificativ la dezvoltarea genului prin utilizarea recitativului și a ariei, influențând ulterior alți compozitori. Compozițiile instrumentale, inclusiv suitele pentru clavecin, *concerto grosso* și muzica de cameră, sunt recunoscute pentru frumusețea melodică și complexitatea lor tehnică. G.F. Händel a compus lucrări pentru evenimente speciale și ceremonii, cum ar fi „Music for the Royal Fireworks” și „Water Music”, care au devenit simboluri ale splendorii regale și încă mai sunt interpretate și azi.

**Georg Friedrich
HÄNDEL
(1685–1759)**

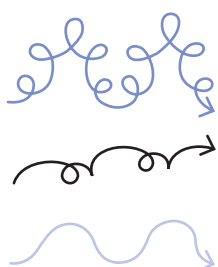
- 1 **Definiți și deosebiți** melodiile din „Sarabanda” și „Passacaglia”, valorificând diverse resurse informaționale.
- 2 **Descoperiți** imaginea și dramaturgia muzicală (inclusiv, forma temă cu variațiuni) în „Sarabanda” din „Suita nr. 11”, în *re* minor, audiind variantele de interpretare la: (a) clavecin; (b) chitară; (c) orchestră.
- 3 **Explicați** puterea evocatoare a muzicii „Sarabanda” din „Suita nr. 11”, de G.F. Händel, care a fost utilizată, mai bine de peste 200 de ani de la creare, în filmul artistic „Barry Lyndon” (1975, regizor – Stanley Kubrick) și deține 4 Premii Oscar.
- 4 **Audiați** „Passacaglia” din „Suita nr. 7”, în *sol* minor, de G.F. Händel, în diferite variante de interpretare: (a) clavecin; (b) vioară și violă; (c) orgă; (d) orchestră.
- 5 **Elaborați** „Matricea trăirilor emoționale” pentru tema și cele 16 variațiuni din „Passacaglia” din „Suita nr. 7”, de G.F. Händel, cu ajutorul cuvintelor, imaginilor pictografice și al culorilor.
- 6 **Reprezentați** conturul temei și al fiecărei variațiuni din „Passacaglia”, dezvoltând modelele propuse mai jos.

Fragmente din „Passacaglia” din „Suita nr. 7”, de G.F. Händel (cu modele de contur)

Tema

Var. I

Var. II

Apogeul muzicii baroce în creația compozitorului Johann Sebastian Bach

Johann Sebastian Bach, om modest și profund religios, și-a consacrat întreaga viață muzicii și religiei. Organist renumit german, a fost violonist, dirijor de orchestră și de corale, precum și compozitor. Geniul său nu era recunoscut în timpul vieții, și abia în secolul al XIX-lea a fost omagiat pentru ceea ce este: unul dintre cei mai mari maeștri din istoria muzicii.

Opera sa reunește peste o mie de compoziții. J.S. Bach a dus la apogeu formele epocii baroce (cu excepția operei): concerte, sonate, cantate. A compus muzică religioasă: cantate bisericești, motete, patimi și capodopera „Misa” în si minor. Muzica instrumentală cuprinde piese pentru orgă (preludii, tocate, fugi, corale) și piese pentru clavecin, inclusiv celebrul „Clavecinul bine temperat”. Există numeroase concerte, suite, sonate pentru instrumente soliste (vioară, violoncel, flaut etc.), renumitele „Concerte brandenburgice”, create de compozitor. Un adevărat testament al muzicianului a devenit „Arta fugii” (1749). A rămas neîncheiată „Fuga 21”, a cărei temă este formată din literele numelui său. Fiecare literă ascunde un sunet. Înlănțuirea lor creează un motiv melodic semnificativ, un joc intelectual: **B** (si bemol), **A** (la), **C** (do), **H** (si).

Muzica lui Bach este adesea lăudată pentru capacitatea sa de a transmite o gamă largă de emoții, de la bucurie și exaltare la melancolie și contemplare. Una dintre cele mai admirate aspecte ale operei sale este gândirea muzicală, datorită profunzimii intelectuale și sofisticării tehnice. Însuși compozitorul nu a știut că muzica lui va dăinui în inimile oamenilor de-a lungul secolelor.

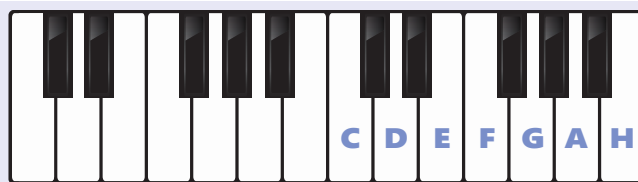
Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Să descoperim muzica numelui!

În teoria muzicală, literele alfabetului sunt utilizate pentru a reprezenta codificat notele muzicale: C – do; D – re; E – mi; F – fa; G – sol; A – la; B – si bemol; H – si.

Aceste litere sunt folosite în diferite contexte, inclusiv în denumirea acorurilor și a tonalităților. Sistemul acesta constituie baza pentru notarea muzicală în multe părți ale lumii.

În muzica clasică și în teoria muzicală, acest sistem de litere este esențial pentru a înțelege structura muzicală și a comunica ideile muzicale în mod clar și concis.

- ① **Asociați** emisiei fiecărei litere/silabe din numele personal un cod – o notă muzicală potrivită.
- ② **Notați** melodia în caiet.
- ③ **Fredonați** succesiunea de note, căutând organizarea ritmică potrivită.
- ④ **Executați** expresiv „muzica numelui” în diferite gradații de tempo și nuanțe.

Povestea unei capodopere: *Tocata și fuga, în re minor, de J.S. Bach*

„Tocata și fuga”, în *re minor*, de J.S. Bach, este o capodoperă a repertoriului pentru orgă și rămâne una dintre cele mai impresionante lucrări ale lui J.S. Bach datorită combinației sale de virtuozitate, structură și expresivitate (vezi imaginea din dreapta). Posibil ca ea să fi fost destinată interpretării în biserică, având în vedere că orga era un instrument central în serviciile liturgice. Alegerea tonalității *re minor* poate fi legată de dorința compozitorului de a explora specificul acestei tonalități, care adesea este asociată cu o anumită gravitate și intensitate emoțională.

Tocata și fuga sunt genuri muzicale care permit o mare libertate creativă și tehnică. Tocata este caracterizată prin pasaje rapide și virtuozice, iar fuga prin contrapunct complex. Compunând această lucrare, J.S. Bach a avut ocazia să exploreze și să combine aceste forme într-o manieră inovatoare.

Tocata: Materialul muzical este saturat la maxim cu elemente dramatice contrastante și expresive. Începutul tocatei sună cu un patos enorm, ca scurte exclamații și apeluri. Tensiunea primelor fraze se transmite mai departe, extinzându-se în straturi din ce în ce mai largi, umplând toate pasajele și secvențele. Intensitatea dramatică este susținută de mici improvizații. Fiecare dintre cele trei construcții ale tocatei este separată una de alta prin cadențe strălucitoare. Coda evocă culminația dramatică a întregii lucrări.

Fuga: Aceasta reprezintă un exemplu clasic de contrapunct, în care o temă principală (subiectul) este introdusă și apoi dezvoltată prin imitație în diferite voci. Tema fugii decurge organic din tocată, parcă ar servi drept continuare directă. Structura sa este complexă și bine organizată, demonstrând măiestria lui Bach în arta fugii. Densitatea texturii muzicale este creată de împletirea polifonică a liniilor melodice, acorduri omofone, dezvoltări libere, varietatea materialului tematic și de interludii frecvente.

Cel mai vechi manuscris: J.S. Bach,
„Tocata și fuga”, în *re minor*

- ① **Urmăriți** atent deschiderea dramatică și încheierea impunătoare a tocatei. Aceste secțiuni sunt caracterizate prin acorduri puternice și pasaje rapide, care creează un impact major.
- ② **Ascultați** cu atenție tema principală a fugii (subiectul) atunci când este introdusă și cum este preluată și dezvoltată la diferite voci. Recunoașterea acestei teme vă va ajuta să înțelegeți structura contrapunctică a lucrării.
- ③ **Observați** cum tema principală este transformată și variază pe parcursul fugii, prin tehnici precum imitația, augmentarea, diminuarea și inversarea – demonstrarea ingeniozității compoziționale a lui Bach.
- ④ **Cercetați** prin audii structura generală a lucrării – cum cele două părți se completează și se contrastează reciproc, creând o experiență muzicală unitară și coerentă.

- ① **Determinați** semnificația cuvântului „baroc” din surse informaționale disponibile.
- ② **Enumerați** genurile muzicale afirmate în perioada barocului cu exemple și referință la compozitorii care reprezintă acest curent artistic.
- ③ **Descoperiți** istoria și posibilitățile de exprimare a instrumentelor cu clape: clavecin, orgă, pian, la interpretarea compozițiilor din creația lui J.S. Bach.
- ④ **Audiați și fredonați** teme din „Preludiul și fuga”, în *do minor*, din „Clavirul bine temperat”, de J.S. Bach, volumul I.

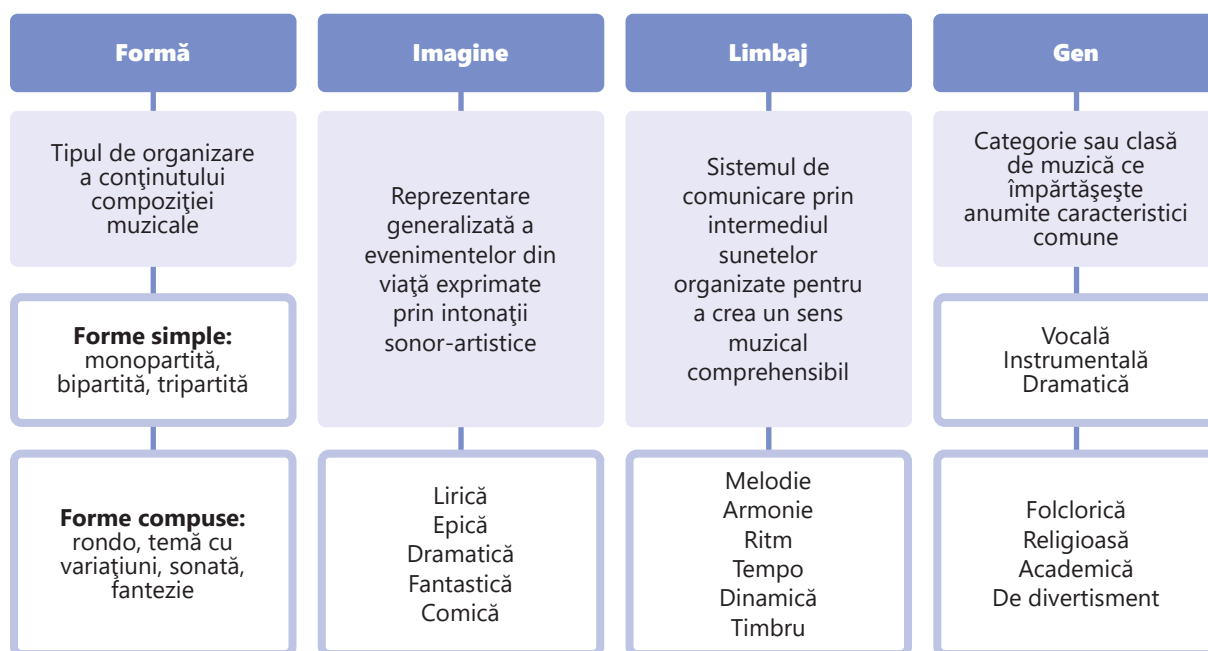
Muzica de valoare are o calitate atemporală care o face să rezoneze cu sufletele oamenilor din diferite culturi și perioade istorice. Această universalitate este adesea legată de temele sale, cum ar fi dragostea, moartea, natura sau spiritualitatea, care sunt relevante pentru condiția umană. Muzica valoroasă rămâne apreciată chiar și după trecerea multor ani, sau chiar secole, datorită combinației de emoție, tehnică și universalitate. Aceasta nu doar supraviețuiește schimbărilor de gusturi și modă, ci continuă să inspire noi generații.

În **activitățile muzicale** de audiție, cânt sau improvizație, avem șansa de a trăi într-o lume exprimată prin sunete. Pentru a cunoaște și înțelege această lume – arta muzicii –, este necesar să descoperim valorile prin care ea se definește.

Trăirea emoțională a muzicii reprezintă punctul de plecare al cunoașterii valorilor compoziției muzicale. La fiecare întâlnire cu muzica, trăim o experiență de răspuns afectiv la mesajul sonor-artistic. Studiul valorilor unei compoziții muzicale este un drum plin de descoperiri ale lumii și ale sinelui în modul în care nu pot oferi alte tipuri de activități.

Să ne amintim!

Valorile unei compoziții muzicale

Lavinia Fontana. *Autoportret – cântând la clavecin*

Jan van Eyck. *Îngerii cântători*

Frans Hals. *Băieții cântând*

- 1 **Învățați** după auz și **interpretați** expresiv cântecul „Omagiu lui Bach”, inspirat din tema „Fugii în do minor”, de J.S. Bach.
- 2 **Acompañați** interpretarea melodiei refrenului cu ison, pe un sunet potrivit (spre exemplu, sol) și intonarea imitativă a începutului temei din fugă pe sunetele lungi de la sfârșitul frazelor 4 și 8.

Omagiu lui Bach

Versuri și muzică: Artiom Limarenko. Traducere în limba română: Pavlina Zavatin

Moderato

1. În lu-mea vi-su-lui tră-it, Cu Bach în vis m-am în-tâl-nit, Cu
 pa-na-n mă-nă con-tu-ra Și fu-ga-n do mi-nor su-na... În
 fa-ță i-am în-ge-nun-cheat, Pri-vind mi-rat m-a în-tre-bat De
 un-de vin, la ce as-pir. Răs-puns-am sim-plu: Vă ad-mir!
Refren:
 Vi-sul meu e un vis, Tai-nic vis din pa-ra-dis. În du-et,
 într-un ton, Noi cân-tăm în u-ni-son. Ua-ba-da-ba-da, ua-ba-da-ba-
 da, ua-ba-da-ba, ua-ba-da, ua-ba-da-ba-da-ba-da. 2. Cân-

2. Cântăm cu Bach la clavicin,
 Răpiți de sunetul divin,
 Și-acest spectacol sideral
 Era un vis, un vis sacral.

Văd stelele cum se topesc,
 Se-aude glasul îngeresc,
 La întrebarea unde zbor,
 I-am spus: „Eu sunt din viitor”.

Creații muzicale remarcabile ale clasicismului vienez

Creația muzicală remarcabilă este o compoziție care se distinge prin calități excepționale și are un impact semnificativ asupra publicului, criticilor și a muzicienilor. Aceasta poate fi recunoscută prin mai multe trăsături specifice: originalitate, inovație, măiestrie tehnică, expresivitate artistică etc.

O creație remarcabilă aduce ceva nou și inovativ în domeniul muzicii, fie că este vorba despre structuri melodice, armonice, ritmice sau despre utilizarea unor tehnici și instrumentații inedite. O astfel de lucrare reușește să comunice emoții puternice și să se conecteze profund cu ascultătorii. Expresivitatea muzicală și capacitatea de a transmite sentimente autentice sunt esențiale.

Clasicismul vienez a contribuit la dezvoltarea unor forme și structuri muzicale relevante care continuă să influențeze compozitorii și interpreții până în prezent.

Exemple de creații muzicale clasice remarcabile includ: „Simfonia nr. 94”, în *Sol* major; „Surpriza” și „Cvartetul de coarde nr. 3”, op. 76, în *Do* major; „Imperial”, de J. Haydn; opera „Nunta lui Figaro”, „Don Giovanni”, „Recviem”, de W.A. Mozart; sonatele pentru pian „Patetica”, „Appassionata” și Simfoniile 3, 5 și 9, de L. van Beethoven.

Jahre Lemken. Tânărul Beethoven interpretează muzică în fața lui Mozart

Capelmaistrul Joseph Haydn și cvartetul de coarde. Pictor anonim (sec. al XVIII-lea)

Calități esențiale ale clasicismului muzical:

- forme muzicale bine structurate în genuri, cum ar fi sonata, simfonia, concertul și cvartetul de coarde;
- melodiile din fraze simetrice și echilibrate, adesea cantabile (ușor de cântat), cu o calitate lirică pronunțată, memorabile și ușor de recunoscut;
- textură omofonică, în care o linie melodică principală este acompaniată de armonii, în contrast cu textura polifonică a barocului;
- gamă mai largă de dinamici și tehnici de nuanțare;
- expresivitate emoțională controlată, cu accent pe eleganță și proporție;
- structura orchestrei standardizată, cu secțiuni de coarde, suflători și percuție bine definite și organizate.

Repertoriu pentru audiții:

J. Haydn:

- „Sonata pentru pian nr. 23”, în *Fa* major;
- „Cvartetul de coarde nr. 2”, op. 76, „Quinten”;
- „Concertul pentru pian”, în *Re* major.

W.A. Mozart:

- „Sonata pentru pian nr. 11”, în *La* major;
- „Concertul pentru clarinet”, în *La* major;
- „Cvartetul de coarde nr. 19”, în *Do* major, „Disonanță”.

Povestea unei capodopere: *Concertul pentru pian și orchestră nr. 21*, în *Do* major, de W.A. Mozart

„Concertul pentru pian și orchestră nr. 21”, în *Do* major, de W.A. Mozart, a fost compus în 1785 și este adesea considerat unul dintre cele mai populare și apreciate lucrări pentru pian din repertoriul clasic datorită frumuseții și expresivității sale melodice. În plus, concertul este remarcabil și pentru complexitatea sa tehnică, oferind pianistului ocazia de a demonstra atât virtuozitatea, cât și sensibilitatea interpretativă. Aceste trăsături îl fac un favorit atât în rândul interpreților, cât și al publicului.

Prima mișcare – *Allegro maestoso* – urmează forma de sonată clasică, cu expunere, dezvoltare și recapitulare, ceea ce îi conferă o structură clară și echilibrată. Temele melodice sunt memorabile, cu melodii elegante, cu pasaje rapide și arpegii elaborate. Interacțiunea dintre pian și orchestră este dinamică, cu momente de dialog și contrast.

A doua mișcare – *Andante* – este renumită pentru melodia sa profund emoționantă și lirică, care evocă o stare de visare și melancolie. Pentru strălucirea melodiei, autorul a utilizat textură simplă, dinamică subtilă cu nuanțe delicate, în care se prefigurează stilul romantic, cu o profunzime emoțională remarcabilă.

Mișcarea a treia – *Allegro vivace* – se distinge prin energie vibrantă și un ritm jucăuș, teme melodice strălucitoare și un dialog dinamic între pian și orchestră. Stilul este plin de vitalitate, cu o structură clară și o utilizare ingenioasă a contrastelor, ceea ce îi conferă o atmosferă optimistă și plină de viață.

- **Audiați** „Concertul pentru pian și orchestră nr. 21”, de W.A. Mozart.
- **Fredonați** temele melodice din primele două mișcări ale concertului.
- **Comentați** interacțiunea dintre pian și orchestră, dialogul pianului cu instrumentele de suflat și cu cele de coarde.
- **Analizați** dramaturgia muzicală (dezvoltarea imaginii și a limbajului muzical) în fiecare mișcare a concertului.
- **Descoperiți** elementele care prefigurează stilul romantic în muzica concertului, cum ar fi profunzimea emoțională și expresivitatea.

Tehnica „declamația ritmică” pe muzică:

- 1 **Rostiți** textul în corespundere cu desenul ritmic, respectând strict duratele, în tempo rar, apoi potrivit.
- 2 **Executați** declamația în diferite metode: dialog, ecou, lăntșor.
- 3 **Exersați** declamația ritmică pe muzica piesei „Allegro”, de W.A. Mozart.
- 4 **Studiați** modelul acompaniamentului de percuție corporală la melodia piesei „Allegro” de la pagina următoare.
- 5 **Interpretați** artistic declamația ritmică și acompaniamentul pe muzica piesei „Allegro”.

Declamație ritmică
pe melodia piesei
„Allegro”, în *Fa* major

A - ces-ta es-te Mo-zart! El e wun-der-kind! A - kind! Eu as-

cult, in - to - nez, lar a - poi fre - do - nez. A -

ces-ta es-te Mo - zart! El e wun-der-kind! Eu as - kind!

Wolfgang Amadeus Mozart a fost un compozitor austriac. A început să compună muzică la o vârstă foarte fragedă. A fost cunoscut sub numele Amadeus, care înseamnă „iubit de zei”. Mozart s-a născut într-o familie muzicală. Tatăl său, Leopold Mozart, a fost un compozitor, profesor și violonist renumit. De mic copil, Wolfgang a fost atras de muzică și a avut acces la o educație muzicală excelentă. Tatăl său îi arăta tehnici de compoziție și îl încuraja să încerce scrierea propriilor piese. Mozart avea o ureche muzicală extrem de dezvoltată și o capacitate de a înțelege și de a crea structuri muzicale complexe. El a petrecut multe ore exersând la clavicin și compunând muzică, dezvoltându-și abilitățile tehnice și creative. Mozart a compus o vastă și diversificată gamă de lucrări, care au avut un impact profund asupra muzicii clasice: simfonii, opere, sonate, concerte etc. – peste 600 de compoziții. Mozart a adus la perfecțiune multe forme muzicale clasice, precum simfonia, concertul, sonata și opera. Lucrările sale sunt adesea considerate modele ideale de structură, contribuind la stabilirea stilului galant și a celui clasic matur, caracterizat prin claritate, proporție și echilibru.

Wolfgang Amadeus Mozart în brațele împărătesei austriece Maria-Tereza. Pictor anonim

„Allegro”, în *Fa* major, este una dintre primele sale compoziții, scrisă când avea doar 5 ani. Piesa reflectă influența tatălui său și a mediului în care a crescut, demonstrând în același timp talentul său înnăscut și abilitatea de a compune muzică complexă și atrăgătoare la o vârstă foarte fragedă.

Să acompaniem muzica creativ!

Codurile percuției corporale:

Fiecare celulă corespunde unei măsurii la 2 timpi. Culoarele codurilor determină emisia cu mâna stângă sau dreaptă. Un cod indică executarea pătrimii, două coduri într-o celulă – executarea mișcărilor pe optimi. Fiecare cod reunește anumite litere și determină tipul de percuție:

Pt = lovire cu mâna în piept;

Pc = lovire cu mâna pe picior;

Pcx = lovirea picioarelor cu mâinile încrucișate;

Fl = mișcarea „fluture”: (a) mâinile încrucișate cu palmele pe umeri; (b) palmele ridicate și unite pe verso; (c) revenire la poziția (a);

PcV = loviri cu palmele pe picioarele vecinului.

Percuție corporală

la piesa „Allegro”, în *Fa* major

Pt	Pt	Pt	Pt	Pc	Pc	Pc
Pc	Pc	Pcx	Pc			
Fl	Fl	Fl	PcV	PcV	PcV	
Fl	Fl	Fl	PcV	PcV	PcV	
Pt	Pt	Pt	Pt	Pc	Pc	Pc
Pc	Pc	Pcx	Pc			

Ludwig van Beethoven dirijând. Gravură anonimă

- 1 **Audiați** mișcarea a patra „Allegro assai” din „Simfonia a IX-a”, de L. van Beethoven.
- 2 **Descoperiți** cum schimbările de intensitate în sonoritatea orchestrei contribuie la exprimarea sentimentului de triumf și bucurie în mișcarea finală a „Simfoniei a IX-a”.
- 3 **Observați** cum diferite instrumente colaborează și se completează reciproc, creând un dialog muzical bogat.
- 4 **Învățați și interpretați** expresiv „Oda bucuriei” – Imnul oficial al Uniunii Europene.

Compozitorul german **Ludwig van Beethoven** este geniul muzical care a schimbat cursul istoriei muzicii. „Simfonia a IX-a”, în *re* minor, este o capodoperă atemporală, care reflectă idealurile umaniste și continuă să rezoneze cu publicul din întreaga lume. Compozitorul include cor și soliști în ultima mișcare a simfoniei. Astfel, a fost prima dată când un compozitor a integrat voci umane într-o simfonie. Textul poemului „Oda bucuriei”, de Friedrich Schiller, care vorbește despre unitatea și fraternitatea umană, a devenit un simbol al păcii și al unității. Beethoven creează o conexiune puternică între secțiunile orchestrale și cele corale, evidențiind puterea și expresivitatea ambelor forme de artă. „Oda bucuriei” a fost adoptată ca imn al Uniunii Europene în 1985. În limbajul universal al muzicii, acest imn dă glas idealurilor europene de libertate, pace și solidaritate.

„Oda bucuriei” – Imnul oficial al Uniunii Europene

Versuri: Friedrich Schiller. Muzică: Ludwig van Beethoven.

Traducere în limba română: Cristian W. Schenk

1. Sla-vă ți - e stea cu - ra - tă, Vo - ie bu - nă pe pă - mânt,
 As - tăzi te sim - ți m a - proa - pe Sol din rai cu soa - re sfânt.
 Vra - ja ta a - du - ce ia - răși Pe po - por lân - gă po - por, Toți
 pe lu - me frați noi sun - tem, Când a - pari u - șoa - ră - n zbor.

2. Cine a avut norocul
 De prieten bun să dea,
 Cine știe ce-i iubirea
 Lângă noi cântând să stea.

Fericit un suflet drag
 Te poate face pe Pământ,
 Cine n-a simțit iubirea
 Plece dintre noi plângând.

Cântecul „Galbenă gutuie” a fost compus în anii '70 ai secolului XX. Premiera cântecului a avut loc în cadrul Cănaclului „Flacăra”, un eveniment cultural organizat de Adrian Păunescu, care a avut un impact major asupra muzicii și poeziei românești din acea perioadă. Cănaclul „Flacăra” era cunoscut pentru promovarea tinerelor talente și pentru mixul de muzică, poezie și dialog social. „Galbenă gutuie” a devenit rapid un hit datorită melodiei sale plăcute și profunzimii versurilor, rămânând o piesă iubită în repertoriul muzicii românești.

- ① **Învățați** după auz și **interpretați** expresiv cântecul „Galbenă gutuie”.
- ② **Elaborați** mișcări plastice și elemente de dans potrivite la interpretarea cântecului.

Galbenă gutuie

Versuri: Adrian Păunescu. Muzică: Nicu Alifantis

1. Dul-ce, gal-be-nă gu - tu - ie, Cum și eu bă - lai e -
Aș muș-ca - o, dar mă doa-re, Mă cu-prin-de-un fel de

ram, Mi-a pus ma - ma o gu - tu - ie
jind, Și acum când tre-ce a - nul

1. am H7 2. am H7 em
Ce se coa-ce-n-cet la geam... Par-c-o simt îm-bă-trâ-nind.

Refren:

em H7 em em D7 G E7
Gal - be - nă gu - tu - ie, Dul - ce, a - mă - ru - ie,

am D7 G C am H7 em E7/em
Lam-pă la fe - reas - tră Toa-tă iar-na noas - tră.

2. Mama mea n-avea nici globuri,
Nici betală și nici stea,
Sărbătorile de iarnă
Cu gutui le-mpodobeau...
Mi-a pus mama o gutuie
La fereastra dinspre drum
Și o văd cum luminează,
N-am putere s-o consum.
Refren.

3. Parcă are-n ea ceasornic
Și al mamei plânset sfânt,
Luminează și se stinge
O gutuie pe pământ.
Luxul mamei cel mai mare,
Când copii ne mai simțeam,
Era pâinea de pe masă
Și gutuia de la geam.
Refren.

Trăsăturile definitorii ale romantismului muzical

Romantismul muzical (1820–1900) a apărut ca o reacție la clasicism și ca o expresie a schimbărilor culturale, sociale și filosofice din Europa la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Compozitorii romantici au dorit să se distanțeze de regulile stricte și de forma rigidă a muzicii clasice. Ei au căutat să exprime emoții mai puternice și mai personale, să creeze lucrări mai libere și mai imaginative. Literatura romantică, cu scriitori precum Goethe, Byron și Shelley, a influențat profund muzicienii. Poezia și proza romantică au explorat teme precum natura, supranaturalul, dragostea tragică și eroii mitici, care au devenit surse de inspirație pentru muzică. Romantismul a pus un accent puternic pe exprimarea emoțiilor personale și pe subiectivitate. Compozitorii au început să exploreze stările sufletești, fanteziile și visele lor în lucrările muzicale create.

Genurile muzicale care au dominat în romantism sunt: poemul simfonic, miniaturile instrumentale, cvartetul, balada, rapsodia, baletul și muzica cu program.

Josef Kriehuber. *Dimineața cu Liszt* (în jurul lui Liszt: Kriehuber, Berlioz, Czerny, Ernst)

Manuscris: „Trio cu pian nr. 2”, de Fr. Schubert (fragmentul primei pagini)

Trăsături definitorii ale romantismului muzical:

- expresivitate profundă, cu accent pe explorarea și exprimarea unei game largi de emoții;
- genuri muzicale care favorizează libertatea și inovația formală, precum poemul simfonic, liedul;
- muzică cu program, care evocă natura, portretizarea stărilor emoționale, povești, idei;
- orchestrele au crescut în dimensiune și complexitate, fiind adăugate noi instrumente și tehnici de orchestrare;
- compozitorii au pus accentul pe virtuozitate, creând lucrări extrem de dificile, evidențiind abilitățile tehnice excepționale ale interpreților;
- melodii cantabile, expresive și expansive, gândite să impresioneze și să rămână în memoria ascultătorilor.

Compozitorii romantismului muzical:

Franz Schubert (1797–1828);
Hector Berlioz (1803–1869);
Felix Mendelssohn (1809–1847);
Frédéric Chopin (1810–1849);
Robert Schumann (1810–1856);
Franz Liszt (1811–1886);
Richard Wagner (1813–1883);
Giuseppe Verdi (1813–1901);
Johannes Brahms (1833–1897);
Piotr Ilici Ceaikovski (1840–1893).

Franz SCHUBERT
(1797–1828)

Andante con moto din *Trio cu pian nr. 2*

Franz Schubert, un adevărat geniu al romantismului muzical, a compus opere care au redefinit liedul și muzica de cameră. Născut într-o familie modestă din Viena, Fr. Schubert a reușit să creeze capodopere încă din adolescență. Cu un talent înăscut pentru melodie, a compus peste 600 de lieduri, multe dintre ele devenind standarde ale repertoriului vocal. Deși a trăit doar 31 de ani, muzica lui profund emoționantă și expresivă continuă să sensibilizeze și să inspire ascultătorii din întreaga lume, confirmându-i locul în panteonul marilor compozitori. Schubert a creat capodopere în muzica pentru pian, în cea orchestrală și camerală și a fost maestrul absolut al compoziției liedurilor.

Dirijorul Hans von Bülow a menționat: „Dacă Beethoven este Titanul care a reformat simfonia, atunci Schubert este îngerul păzitor al melodiilor și al sentimentului pur”. În lista celor mai recunoscute compoziții create de Schubert enumerăm: celebra „Ave Maria”, sonata „Arpeggione”, „Simfonia a 8-a” („Neterminată”), fantezia pentru pian „Hoinarul”, cvintetul „Păstrăvul”, ciclul de cântece „Winterreise” („Călătorie de iarnă”).

Mișcarea a treia, „Andante con moto” din „Trio cu pian nr. 2”, în *Fa* major, de Fr. Schubert, este o muzică de mare expresivitate și sensibilitate, în care se explorează cele mai profunde emoții prin mijloace muzicale subtile și evocatoare. Mișcarea începe cu tema principală interpretată succesiv de violoncel, pian și vioară, creând o conversație muzicală plină de nuanțe. Structura repetitivă a temei principale dă senzația de ciclicitate și continuitate. Contrastul melodic schimbă atmosfera și sugerează alternanța dintre speranță și disperare, inevitabilitate și resemnare. Dezvoltarea planului dinamic pe parcursul mișcării adaugă dramatism, fără a pierde coerența melodică.

Tema principală din „Andante con moto”

- ① **Studiați** semnificația noțiunii „trio” folosind dicționarul muzical.
- ② **Audiați** mișcarea a treia din „Trio cu pian nr. 2”, de Fr. Schubert.
- ③ **Fredonați** tema principală din mișcarea a III-a „Andante con moto” din „Trio cu pian nr. 2”, de același compozitor (după exemplul de note de mai sus).
- ④ **Caracterizați** expresivitatea muzicii din „Andante con moto”, asociind temele interpretate la pian, vioară și violoncel cu unele personaje din operele muzicale studiate.
- ⑤ **Identificați și caracterizați** momentele discursului muzical în care apare contrastul dinamic și de tempo în mișcarea „Andante con moto”.

Dicționar muzical

Trio cu pian este un ansamblu de muzică de cameră format din trei instrumente: un pian, o vioară și un violoncel. În romantism, acest gen a cunoscut o dezvoltare semnificativă. Are forma de sonată ciclică, care include de obicei trei sau patru mișcări. Deși pianul are un rol central, vioara și violoncelul sunt tratate ca parteneri egali, contribuind semnificativ la textura și dezvoltarea muzicală. Melodiile și temele creează un dialog muzical bogat.

Romantismul a fost o perioadă de diversificare și inovație în muzică, iar multe genuri au fost extinse și transformate pentru a reflecta idealurile estetice ale epocii. Simfonia a continuat să fie un gen central. J. Brahms, A. Bruckner și G. Mahler au extins dimensiunile simfoniei, adăugând o profunzime emoțională și o complexitate structurală. G. Verdi și R. Wagner au creat opere de mare anvergură, care combină drama, mitologia și simbolismul. O dezvoltare extraordinară a cunoscut liedul – formă de expresie intimă a emoțiilor și sentimentelor personale în creația lui Fr. Schubert, R. Schumann, J. Brahms. Muzica de cameră s-a dezvoltat prin genurile precum *trioul cu pian*, *cvartetul de coarde* și *sonata*. Un gen nou – *poemul simfonic* –, lucrare orchestrală cu program, a fost inițiat de Franz Liszt. Datorită lui Fr. Chopin, *nocturna* și *preludiul* au devenit genuri foarte populare.

- 1 **Realizați** o hartă mentală cu genurile muzicale importante în perioada romantică.
- 2 **Studiați** independent un gen muzical din repertoriul propus după reperi:
 - (a) definirea genului;
 - (b) informații succinte despre compozitor;
 - (c) caracterizarea imaginii și a dramaturgiei emoționale;
 - (d) aprecierea artistică a muzicii.
- 3 **Identificați** trăsăturile romantismului (de la pagina 29) în muzica audiată.

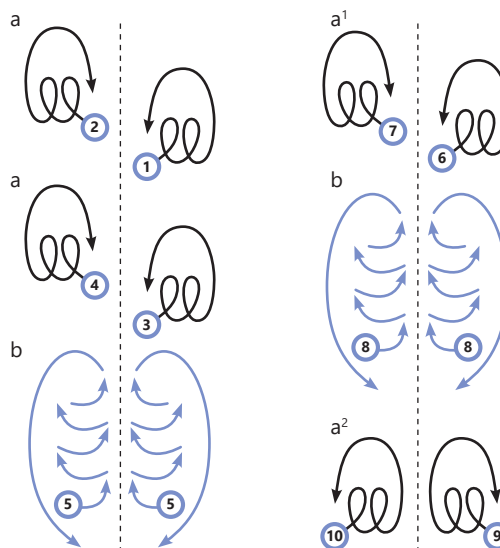
Repertoriu pentru audiții:

- Franz Schubert, „Allegro con moto” din „Trio cu pian nr. 2”.
- Frédéric Chopin, „Nocturna nr. 2”, în *Mi bemol major*, op. 9; „Preludiul nr. 15”, în *Re bemol major*, op. 28, „Raindrop”; „Studiul”, în *Mi major*, op. 10, „Tristesse”; „Poloneza”, în *La bemol major*, op. 53, „Eroica”.
- Franz Liszt, „Consolation nr. 3”, în *Re bemol major*.
- Johannes Brahms, „Simfonia nr. 3”. Partea a III-a „Poco allegretto”.

Să reprezentăm meloritmia!

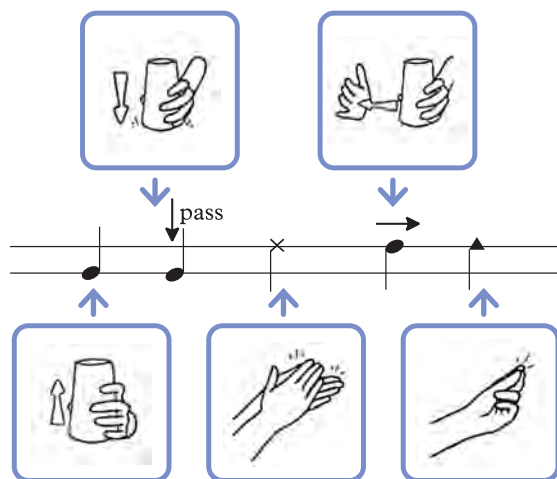
- 1 **Audiați** „Valsul nr. 15”, în *La major*, opus 39, de J. Brahms.
- 2 **Deosebiți** elementele formei bipartite în timpul audiției: $a + a + b + a^1 + b + a^2$.
- 3 **Fredonați** melodia „Valsului”.
- 4 **Urmăriți** în timpul audiției meloritmia propusă în partea dreaptă a paginii.
- 5 **Descoperiți** expresivitatea melodiei „Valsului”, sensul mișcării, tipul conturului, nuanțele dinamice.
- 6 **Reprezentați** meloritmia „Valsului” urmând succesiunea elementelor exprimate cu o mână și cu ambele.

„Valsul nr. 15”, în *La major*, opus 39, de Johannes Brahms

Tehnica de acompaniere ritmică la cupe implică utilizarea unei cupe pentru a crea un ritm percutant printr-o serie de mișcări coordonate. Cupele din plastic produc un sunet clar și pot fi manevrate ușor pe diferite suprafețe: masă, podea. Sunetele sunt emise prin lovirea cupei în diverse moduri. Ritmul la cupe se execută individual, sincronizat cu grupul, în perechi sau prin transferul cupei de la unul la altul. Alternarea bățăilor în palme cu sunetele produse la cupe și mișcări spațiale aduc varietate timbrală acompaniamentului ritmic. Tehnica necesită practică pentru a fi executată cu precizie și sincronizare. Ea creează o atmosferă deosebită, adăugând un element vizual și auditiv distinct.

Modele de emisie la cupă

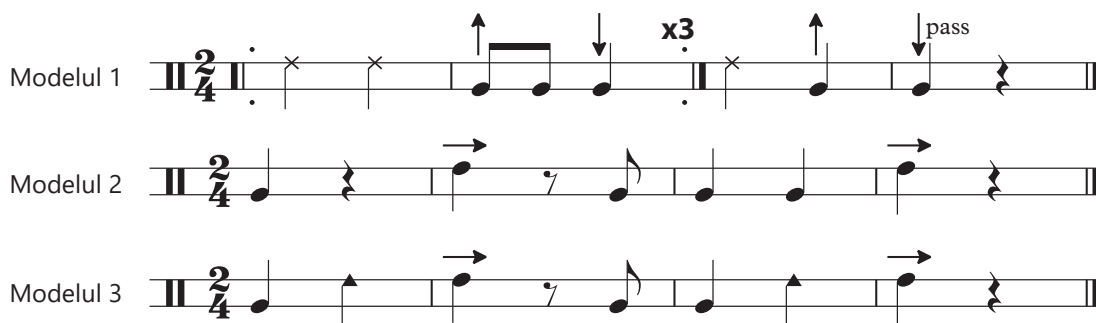

- 1 **Audiați** „Uvertura” la opera „Wilhelm Tell”, de G. Rossini.
- 2 **Fredonați** melodiile din „Uvertura” la opera „Wilhelm Tell”, de G. Rossini.
- 3 **Studiați** modelele de emisie la cupă pentru fiecare simbol grafic de durată.
- 4 **Exersați** modelele de percuție la cupe propuse în partea de jos a paginii în tempo potrivit, apoi în tempo repede.
- 5 **Acompaniați** la cupe muzica „Uverturii”, respectând elementele de structură indicate.

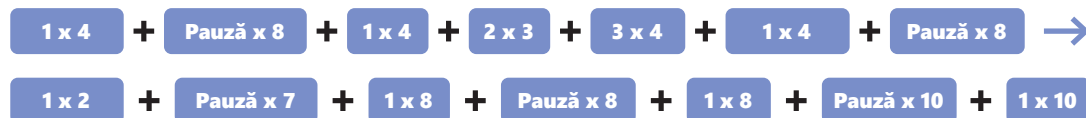
Să acompaniem muzica la cupe!

Introducerea – 18 măsuri

„Uvertura” la opera „Wilhelm Tell”, de G. Rossini

Elementele de structură

- 1 **Învățați** după auz și **interpretați** expresiv cântecul „Crăciunul a sosit!”.
- 2 **Elaborați** mișcări plastice și elemente de dans potrivite la interpretarea cântecului.

Crăciunul a sosit!

Andantino semplice

2. Semănători de mângâiere, celor sărmani și suferinzi,
Aduci iubire și putere și prin credință biruinți, *(bis)*
De-aceea noi pe timp de seară, prin drumul greu și-ntroienit,
Vă colindăm și spunem iară: Creștini, Crăciunul a sosit! *(bis)*

PROIECT DE GRUP

„Vârsta de aur a operei în Italia”

- 1 **Creați** grupuri a câte 4-6 elevi.
- 2 **Analizați** detaliat temele, personajele și contextul istoric în care a fost compusă una dintre operele celebre: „Traviata”, de G. Verdi; „Tosca”, de G. Puccini; „Bărbierul din Sevilla”, de G. Rossini; „Norma”, de V. Bellini; „Lucia di Lammermoor”, de G. Donizetti.
- 3 **Realizați** un studiu asupra vieții și carierei autorului operei. **Includeți** informații despre influențele lui și contribuțiile la dezvoltarea operei.
- 4 **Studiați** modul în care operele italiene au fost primite și adaptate în alte țări.
- 5 **Creați** un colaj care să ilustreze opera și compozitorul. **Includeți** exemple video/audio, afișe, costume și imagini din producții celebre.
- 6 **Prezentați** și **evaluați** reciproc proiectele realizate.

- 1 **Învățați** după auz și **interpretați** expresiv colindul „Deschide ușa, creștine”.
- 2 **Acompaniați** interpretarea cântecului cu clinchet de clopoței.

Deschide ușa, creștine

Andante

Des-chi-de u - șa, creș-ti - ne, Des-chi-de u - șa, creș-ti - ne,

Căci ve-nim din nou la ti - ne. La mulți ani, mulți ani cu bi-ne!

Drumu-i greu și-am obosit.
De departe am venit.
Refren.

Că la Betleem am fost,
Unde s-a născut Hristos.
Refren.

Și-am văzut și pe-a Sa mamă,
Pe care Maria o cheamă.
Refren.

Cum umbla din casă-n casă,
Ca pe Fiul Sfânt să-L nască.
Refren.

Umbla-n jos și umbla-n sus.
Ca să-L nască pe Isus.
Refren.

Mai târziu găsi apoi
Un staul frumos de oi.
Refren.

Și-acolo pe paie jos
S-a născut Domnul Hristos.
Refren.

Cete de îngeri coboară,
Staulul de-l înconjoară.
Refren.

Îngerii, cu flori în mână,
Împletesc mândră cunună.
Refren.

Pe cunună-i scris frumos:
„Astăzi s-a născut Hristos!”
Refren.

Care cu puterea Sa
Va împărăți lumea.
Refren.

EVALUARE

Discuții și atitudini

- 1 Definiți conceptele: *stil muzical, curent artistic, baroc, clasicism, romantism*.
- 2 Enumerați în succesiunea evoluției istorice denumirea și perioadele curentelor artistice.
- 3 Povestiți evoluția artei muzicale în Antichitate și Evul Mediu.
- 4 Descrieți caracterele specifice muzicii baroce, clasice și romantice.
- 5 Identificați numele compozitorilor și apartenența lor la un stil muzical, studiind lista portretelor prezentate în partea dreaptă a paginii.
- 6 Explicați modalitățile de folosire a folclorului muzical în creația compozitorilor, dând exemple.
- 7 Comentați importanța artei clasicismului muzical, utilizând afirmația compozitorului Joseph Haydn: „Am încercat să surprind sufletul în muzică, să fac ceea ce ochii și mintea nu pot vedea, dar inima poate simți”.

Criterii	Muzica barocă	Clasicism	Romantism
Perioada (ani)			
Compozitori reprezentativi			
Creații celebre			

Interpretare și creație

- Formați grupuri pentru a interpreta și reprezenta expresiv muzica prin cânt cu acompaniament la cupe și prin percuție corporală, meloritmie și tehnica eșarfelor după liberă alegere.
- Evaluați reciproc artistismul și expresivitatea interpretării muzicale a grupurilor după repere și punctaj, convenite în prealabil.

PROIECT INDIVIDUAL

„Stil muzical și compozitori celebri”

Scopul proiectului: Reprezentarea vizuală a informațiilor și datelor, care combină text, imagini, grafice și diagrame pentru a comunica despre creația unui compozitor celebru, ilustrând unul dintre stilurile muzicale: baroc, clasicism, romantism.

Criterii de succes:

- 1 Infografie cu informații complexe, ușor de înțeles și de reținut, folosind un design atractiv și clar.
- 2 Descriere orală bine argumentată, cu utilizarea termenilor muzicali.
- 3 Comentariu explicit și convingător al exemplelor muzicale audio sau video selectate.

Chestionar

- 1 În creația cărui compozitor a atins apogeul muzica barocă?
- 2 Care sunt valorile unei compoziții muzicale?
- 3 Cum poate fi explicat caracterul atemporal al creațiilor compozitorilor baroci, clasici și romantici?

Stilurile muzicii contemporane

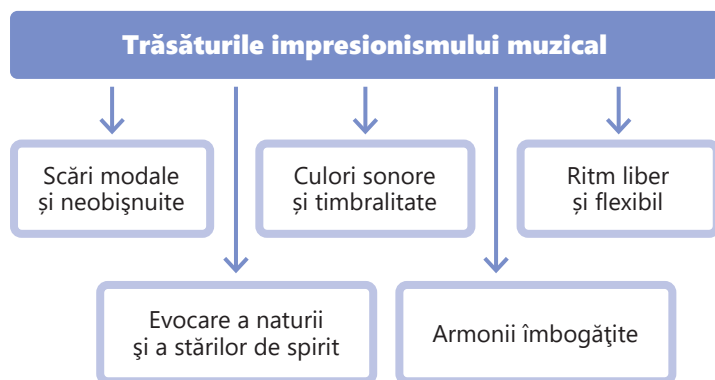
Culorile sonore ale impresionismului

Impresionismul, una dintre cele mai influente mișcări din istoria artelor, a apărut în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Artiștii, ca reacție la tradițiile rigide ale artei academice, au simțit nevoia de a reda realitatea într-un mod mai spontan și personal. Pentru prima dată termenul „impresionism” a fost folosit de Louis Leroy, în articolul satiric „Expoziția impresioniștilor...”, din 25 aprilie 1874.

Impresioniștii au dorit să exploreze libertatea artistică, să-și exprime propriile percepții asupra lumii și să surprindă momente efemere din viața cotidiană, ceea ce a dus la crearea unor lucrări pline de vitalitate și expresivitate. Această abordare a influențat profund evoluția artei moderne și a deschis calea către noi stiluri și curente artistice.

Edgar Degas. *Dansatoarele*, Muzeul Metropolitan de Artă din New York

- ① Care au fost cauzele principale ce au condus la apariția impresionismului în arte?
- ② Ce nou au adus pictorii și compozitorii impresioniști în comparație cu arta predecesorilor?
- ③ Care sunt trăsăturile ce definesc impresionismul în muzică?
- ④ Ce rol au jucat timbralitatea și culoarea sonoră în muzica impresionistă?
- ⑤ Care sunt imaginile dominante în creația compozitorilor impresioniști?

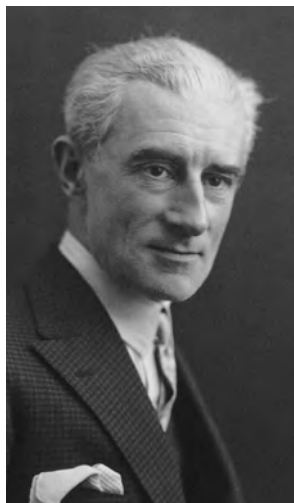
Studiați operele de artă:

- Piesa pentru pian „Clar de Lună”, partea a III-a din Suita „Bergamasque”, de Claude Debussy.
- Scena „Lever du jour” din Simfonia coregrafică „Daphnis și Chloe”, de Maurice Ravel.
- Piesa pentru orchestră „Pavane”, de Gabriel Fauré.
- Tabloul „Impresie: răsărit de soare”, de Claude Monet.
- Tabloul „Bulevardul Montmartre noaptea”, de Camille Pissarro.
- Tabloul „Inundație la Port-Marly”, de Alfred Sisley.

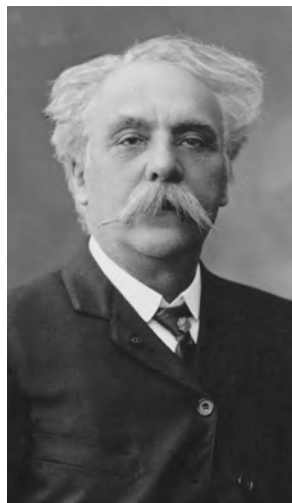
Impresionismul în muzică, similar cu mișcarea din artă, se caracterizează printr-o atmosferă sonoră evocatoare și o utilizare inovatoare a armoniei și tonului. La fel ca în pictura impresionistă, compozitorii încearcă să evoce mai degrabă imagini și impresii senzoriale decât o narațiune clară. Multe lucrări sunt inspirate de elementele naturii, cum ar fi apa, lumina, vântul sau peisajele.

Claude Debussy
(1862–1918)

Maurice Ravel
(1875–1937)

Gabriel Fauré
(1845–1924)

Erik Satie
(1866–1925)

Compozitorii impresionisti, cum ar fi Claude Debussy și Maurice Ravel, au introdus tehnici noi pentru a captura nuanțele subtilității și fluiditatea percepțiilor, au explorat combinații neobișnuite de instrumente și *efecte orchestrale* pentru a crea sunete care evocă stări, imagini și atmosferă. În muzica lor, *simțul culorii sonore* este la fel de important ca și melodia sau ritmul. De exemplu, C. Debussy folosește harpa, flautul și diverse percuții pentru a reda mișcarea valurilor, jocul luminii pe apă și stările schimbătoare ale oceanului, ale forțelor naturii în poemul simfonic „Marea” (1905).

În loc să folosească scările obișnuite – majore și minore, impresionistii au explorat *scări modale* (dorică, mixolidică etc.) și *scări neobișnuite* (gama pentatonică și scala cu tonurile întregi) pentru a da muzicii un caracter vag, enigmatic, fără sentimentul clar al unei tonalități principale. De exemplu, în piesa „Voiles” („Voaluri”) C. Debussy creează senzația de plutire și ambiguitate tonală.

Compozitorii impresionisti au experimentat cu *acorduri extinse*, pentru a crea texturi dense și bogate.

Ritmul în muzica impresionistă este mai liber, adesea evitând structuri rigide și pulsuri puternice. Timpul poate să curgă natural, să fie perceput ca suspendat sau schimbat în mod subtil, pentru a reda efectul unei atmosfere delicate și efemere. De exemplu: C. Debussy în „Preludiul în după-amiaza unui faun”, unde linia melodică și ritmul par să fie libere, fără o constrângere clară a măsurii.

- 1 **Explicați** rolul impresionismului muzical, utilizând afirmațiile compozitorului Maurice Ravel: „Muzica impresionistă nu urmărește să definească; ea dorește să sugereze”, și ale pictorului Edgar Degas: „Impresionismul este mai puțin o tehnică și mai mult o stare de spirit”.

Claude DEBUSSY. *Arabesque nr. 1*, în *Mi major*

„Arabesque («Arabesca») nr. 1”, de Claude Debussy, scrisă în 1888, ilustrează stilul impresionist și tehnicile inovatoare în utilizarea armoniei, ritmului și a timbrului.

Piesa are o formă tripartită (ABA), având o continuitate fluidă a ideilor muzicale exprimate în șase melodii diferite, dezvoltate organic. Arabesca începe cu o melodie delicată, sinuoasă, cu fraze melodice plastice și curbe, care adaugă o senzație de fluiditate și evocă o atmosferă de visare.

Armoniile sunt adesea colorate și ambigue, creând o senzație de mister și schimbare. Atmosfera eteree este creată de acorduri complexe și progresii armonice neobișnuite. Debussy explorează contrastele dinamice dintre secțiunile mai blânde și cele mai intense; libertatea ritmică, în tempo moderat, contribuind la relevarea profunzimii și a complexității expresiei muzicale.

Compoziția include efecte sonore care evocă imagini vizuale și creează o atmosferă de contemplare, invitând ascultătorul să descopere frumusețea muzicală.

Dicționar muzical

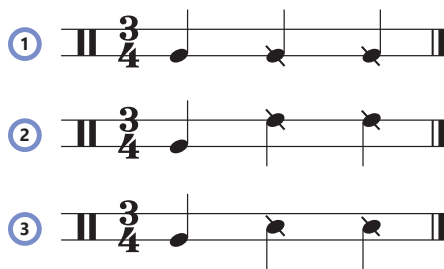
Arabesca în muzică se referă la o formă de ornamentație melodică, caracterizată printr-o mișcare fluidă și variată, cu un caracter elaborat și expresiv. Termenul provine din arta arabă, unde arabescurile sunt modele decorative de împletire a motivelor abstracte, cu desene repetitive, simetrice, cu forme spontane, curbate, ondulate și curgătoare care iau conturul florii. Arabesca creează atmosfera lirică și visătoare, fiind adesea folosită pentru a evoca emoții și imagini poetice.

Structura piesei „Gymnopédie nr. 1”, de Erik Satie

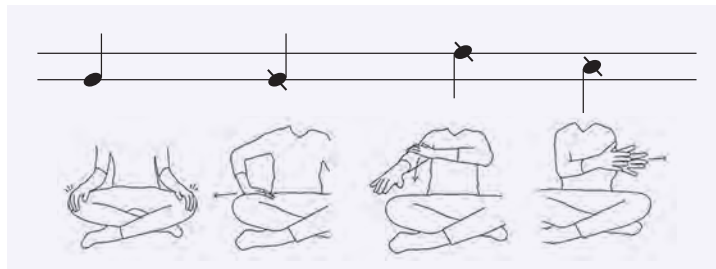
Eveniment sonor	Patern/model	Repetări
Introducere	–	4 măsuri
Prima temă	1	X8
Prima temă	2	X9
Tema a doua	1	X10
Tema a doua	3	X7

- Descoperiți** expresivitatea muzicii impresioniste prin audiția pieselor: „Arabesque nr. 1”, de C. Debussy, și „Gymnopédie nr. 1”, de E. Satie.
- Comentați** imaginea pieselor muzicale caracterizând unele elemente de limbaj.
- Asociați** expresivitatea muzicii audiate a compozitorilor impresionisti cu creațiile artiștilor plastici.
- Exersați și executați** percuția corporală la piesa „Gymnopédie nr. 1”, de E. Satie, după modelul și structura propuse.

Model de acompaniament:

Modele de percuție corporală

- 1 **Identificați** expresivitatea imaginii și a limbajului artistic în piesa vocală „Răsai” în interpretarea Doinei și Ion Aldea-Teodorovici.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv piesa „Răsai” în varianta solist cu cor.

Răsai

Versuri: Grigore Vieru. Muzică: Ion Aldea-Teodorovici

1. Dra-gu-mi-i a te cân-ta, Scri-su-le ve-nit din ste-le.
2. Bu-cu-ră-te, scris la-tin, Că pe va-lea dul-ce-a-ma-ră

Ori-ce li-te-ră a ta, Ca pe o-chii mai-cii me-le
N-ai ve-nit ca un stră-in, Ai ve-nit la ti-ne-n ța-ră

Dor-nic o să-rut. Ră-sai, ră-sai, ră-sai
Și la fra-ții tăi.

Ca grâ-ul cel ver-de, Ca la-cri-ma, Ră-sai,
ră-sai, ră-sai Și nu te mai pier-de, lu-

bi-rea mea. Ră-bi-rea mea.

3. Mere purpurii pe ram,
Văi cu spic de aur pline.
Totuși, ce săraci eram
Neavându-te pe tine,
Scrisule cel scump.

4. Bucură-te, scris latin,
Că pe valea dulce-amară
N-ai venit ca un străin,
Ai venit la tine-n țară
Și la frații tăi.
Refren. (bis)

Muzica jazz

Muzica jazz are o istorie bogată și diversă, fiind o expresie culturală importantă care a evoluat de-a lungul secolului XX, influențând și fiind influențată de diverse mișcări muzicale și sociale. Jazzul își are rădăcinile în comunitățile afro-americane din sudul Statelor Unite, în special în New Orleans. El a evoluat dintr-un amestec de *blues*, *ragtime*, *spirituals* și muzică de marș. Orașul New Orleans a fost locul unde diferitele tradiții muzicale – africane, europene și caraibiene – s-au intersectat, contribuind la nașterea jazzului.

Duke Ellington, Count Basie și Benny Goodman au adus jazzul în sălile de concerte și au popularizat *big bandurile*, care au definit *stilul swing* al anilor 1930.

În anii '40, o nouă generație de muzicieni, inclusiv Charlie Parker, Dizzy Gillespie și Thelonious Monk, a revoluționat jazzul, creând *stilul bebop*, caracterizat de tempouri rapide, armonii complexe și improvizații îndrăznețe. Acest stil a transformat jazzul din muzică de dans într-o formă de artă mai sofisticată și mai cerebrală.

În anii '50 a apărut *cool jazzul*, un stil mai relaxat și mai melodic, popularizat de artiști precum Miles Davis și Dave Brubeck. În contrast, *hard bopul* era mai energic, integrând elemente de *blues* și *gospel*, iar *jazzul modal*, exemplificat de albume precum „Kind of Blue” al lui Miles Davis, experimenta cu structuri armonice mai libere.

În anii '60, jazzul a început să se diversifice și mai mult, cu muzicieni precum John Coltrane și Ornette Coleman explorând *free jazzul*, o formă radicală care renunța la structurile tradiționale de acorduri și măsură.

La sfârșitul anilor '60 și mijlocul anilor '70, jazzul a intrat în era *fusion*, când artiști precum Miles Davis și Herbie Hancock au început să îmbine jazzul cu elemente de *rock*, *funk* și *muzică electronică*.

① **Studiați** specificul *blues-ului*, *ragtime-ului* și *spirituals-ului*, folosind diverse surse de informare.

② **Creați** posterul „Jazzul: muzica libertății și improvizației”, reunind date istorice, stiluri muzicale, interpreți și creații reprezentative.

③ **Comentați** una dintre creațiile muzicale propuse după reperele: conținutul de idei, imagine, formă, limbaj, stil.

④ **Formulați** aprecieri estetice despre muzica jazz în raport cu viața și domeniile de activitate umană.

Everett Spruill. *And then there was da blues* (Și apoi a urmat blues-ul)

Repertoriu pentru audiții:

- ① Ragtime „The Entertainer”, de Scott Joplin.
- ② Ragtime „Black and White Rag”, de George Botsford.
- ③ Piesa „Basin Street Blues”, de Spencer Williams (interpret: Louis Armstrong).
- ④ Piesa „C Jam Blues”, de Duke Ellington.

Louis Armstrong (1901–1971)

Povestea unei capodopere: *When the Saints Go Marching In*

Provenită din muzica spirituală și gospel, piesa „When the Saints Go Marching In” a fost cântată inițial în biserici afro-americane. Celebrul muzician de jazz Louis Armstrong a transformat-o dintr-o simplă piesă religioasă într-un hit internațional (1930), adăugându-i elemente de jazz, contribuind la popularitatea ei globală, datorită stilului său unic, improvizației și energiei pe care o transmite.

Muzica piesei – festivă și plină de speranță – evocă puterea muzicii de a aduce bucurie și inspirație chiar și în cele mai grele momente. Armstrong, cu vocea sa distinctă, aduce un element de personalitate și emoție autentică în interpretare. Caracteristica-cheie a versiunii lui L. Armstrong – improvizația – adaugă variații ritmice și melodice, care fac fiecare interpretare unică. Instrumentele tipice jazzului: trompeta (la care interpreta Armstrong), clarinetul, trombonul, contrabasul, tobele și, uneori, pianul, joacă un rol esențial în crearea structurii și emoției piesei, contribuind în mod unic la sunetul distinctiv al acestui gen. Ele nu doar acompaniază, ci devin elemente active, care pot improviza, dialoga și construi dinamica piesei.

- ① **Definiți** noțiunea de *improvizație muzicală*.
- ② **Descoperiți** și **explicați** secretele piesei „When the Saints Go Marching In” prin audiția diferitelor variante.
- ③ **Învățați** și **interpretați** expresiv piesa „When the Saints...” cu acompaniament ritmic, după modelul de mai jos.

When the Saints Go Marching In

Spiritual tradițional

Tempo di marcia C

O when the Saints go march-ing in,
Când sfin - ții vin măr - șă - lu - ind,

O when the Saints go march - ing in,
Când sfin - ții vin măr - șă - lu - ind,

O Lord I want to be in that num-ber
Doam-ne, aș vrea să fiu a - co - lo

O when the Saints go march - ing in.
Când sfin - ții vin măr - șă - lu - ind.

George GERSHWIN
(1898–1937)

Rhapsody in Blue

Compozitorul și pianistul american George Gershwin a devenit celebru datorită abilității sale de a îmbina muzica clasică cu jazzul și influențele populare ale timpului său. Născut la New York într-o familie de imigranți evrei din Rusia, a început să cânte la pian la o vârstă fragedă. G. Gershwin a devenit faimos grație compozițiilor sale în genuri variate, printre care opere, muzică de scenă și de film, dar și muzică clasică.

Lucrări notabile sunt „An American in Paris” (1928) și opera „Porgy and Bess” (1935), inspirată din viața populației afro-americane, care include piesa „Summertime”. Stilul său a avut o influență profundă asupra muzicii americane, iar compozițiile sale au ajutat la popularizarea jazzului în rândul publicului larg.

„Rhapsody in Blue” este una dintre celebrele lucrări ale compozitorului american G. Gershwin, definitivată în 1924. Reprezintă o lucrare simfonică ce combină elemente de muzică clasică cu jazz, creând un stil distinctiv care a influențat atât muzica clasică americană, cât și evoluția jazzului. Această compunere se remarcă prin ritmuri energice, melodii *catchy* și o atmosferă vibrantă, care reflectă dinamismul și efervescența epocii interbelice din Statele Unite.

Trăsăturile expresive ale limbajului muzical în „Rhapsody in Blue”:

- ① Tema clarinetului de la debut este un *glissando* celebru, o tehnică specifică jazzului.
- ② Liniile melodice expresive, unele simple și ușor de reținut, contrastează cu secțiunile ritmice intense, oferind o balansare între tensiune și relaxare.
- ③ Ritmurile sincopate și cele de *swing* sunt prezente pe tot parcursul lucrării.
- ④ Acordurile extinse adaugă o senzație de tensiune și anticipare, creează atmosferă de mister sau eleganță, contrastând cu armoniile clasice.
- ⑤ Combinarea secțiunilor solo cu intervenții orchestrale ample evidențiază atât stilul concertistic clasic, cât și interacțiunea spontană tipică jazzului.
- ⑥ Schimbarea tempoului și a tonalității creează contraste dramatice.
- ⑦ Pianul are rolul de a sugera libertatea improvizatorică.

- ① **Povestiți** istoria „Rhapsody in Blue”, de G. Gershwin, studiind-o din diferite surse informaționale.
- ② **Audiați** cercetător „Rhapsody in Blue”.
- ③ **Comentați** trăsăturile expresive ale limbajului muzical din piesa studiată.
- ④ **Identificați** locul improvizărilor în timpul auditei „Rhapsody in Blue”.
- ⑤ **Numiți** piese cu improvizatii muzicale interesante, după părerea dvs.
- ⑥ **Propuneți** nume de interpreți/interprete celebri/celebre de jazz.

Vibrații jazz în muzica de divertisment

Secolul XX este marcat de influența profundă a jazzului asupra muzicii destinate relaxării și recreerii. Grație improvizației și libertății sale expresive, jazzul s-a infiltrat în diverse stiluri muzicale populare, cum ar fi *muzica de dans*, *swingul* și mai târziu în *rock-and-roll*. Ritmurile sincopate și armoniile complexe au fost adaptate pentru un public mai larg, creând o atmosferă vibrantă și plină de energie în sălile de dans. Mari artiști precum Duke Ellington și Count Basie au contribuit la accesibilitatea jazzului, transformându-l într-un fenomen de masă. Jazzul a influențat muzica de film, amplificând dramatismul și emoțiile din producțiile cinematografice. Versatilitatea jazzului în divertisment a condus la popularizarea sa la scară globală.

Dmitri Dm. Șostakovici împreună cu George Enescu, Moscova, 1946

„**Suita nr. 1 pentru orchestră de jazz**” (1934), creată de compozitorul rus Dmitri Dmitrievici Șostakovici, nu este jazz în sensul american autentic, ci reflectă stilul și elementele specifice muzicii de divertisment, foxtrot, muzică de dans a vremii, integrând influențe de jazz de salon. Această lucrare muzicală conține trei părți: un foxtrot, un vals și o polcă.

Muzica piesei „Polca” este jucăușă, elegantă, ironică, plină de umor subtil.

- 1 **Audiați** piesa „Polca” din „Suita nr. 1 pentru orchestră de jazz”, de Dm.Dm. Șostakovici.
- 2 **Studiați și interpretați** acompaniamentul ritmic la piesa „Polca” după modelul de mai jos, utilizând instrumente de percuție: tobă, triangu, tamburină.
- 3 **Comentați** afirmațiile lui G. Enescu despre muzica compozitorului Dm.Dm. Șostakovici, care a fost asemănată cu „trezirea sufletelor prin vehemența apelului sonor”.

Acompaniament ritmic „Polca” din „Suita nr. 1 pentru orchestră de jazz”

A

B

C

D

Etnojazzul în universul muzicii

Formația „Trigon” din Republica Moldova (fondată la 7 octombrie 1992) este una dintre cele mai cunoscute formații de jazz *etno-fusion* din spațiul est-european. „Trigon” combină elemente de jazz cu influențe din folclorul tradițional moldovenesc și est-european cu folk, etno, jazz, rock și muzică simfonică. Fiind una dintre cele mai bune trupe de jazz modern, formația deține un stil unic și inovator.

Sub conducerea muzicianului Anatol Ștefăneț (violist, compozitor), trupa are succes internațional, participând la festivaluri de jazz din întreaga lume și este apreciată pentru virtuozitatea și creativitatea membrilor săi: Anatol Ștefăneț – violă; Vali Boghean – saxofon, trompetă, caval, vocal; Dan Brumă – chitară; Gari Tverdohleb – percuție. Repertoriul lor include atât piese originale, cât și prelucrări inspirate din muzica tradițională moldovenească.

Formația „Trigon” din Republica Moldova

Piesa „Brâul” în interpretarea formației „Trigon”

Piesa „Brâul” din repertoriul formației „Trigon” este o fuziune captivantă între tradiția folclorică și improvizația jazzistică, reflectă măiestria formației în a aduce la viață dansurile populare într-o formă nouă, plină de viață și inovație, fără a pierde însă legătura cu rădăcinile culturale.

Trăsăturile piesei „Brâul”:

- Ritm vioi și energic, adesea în măsuri asimetrice, care îi conferă o dinamică specifică.
- Exprimare modernă și jazzistică prin accentuarea ritmului la percuție și linii de bas dinamice.
- Construcția ritmică vibrantă reprezintă un fundal ideal pentru improvizațiile instrumentale.
- Melodiile tradiționale de *brâu*, interpretate la mai multe instrumente, păstrează esența melodică, caracterul ritmic al dansului popular și aduc o expresivitate suplimentară.
- Motivele folclorice sunt adaptate, iar improvizațiile aduc un nou strat de complexitate, transformând materialul folcloric într-o compoziție modernă.
- Fiecare instrumentist își are momentul de libertate, contribuind la diversitatea sonoră și la structura fluidă a piesei.

PROIECT DE GRUP

„Conturul melodic al piesei «Brâul»”

- 1 **Creați** grupuri de lucru a câte 4 elevi.
- 2 **Studiați** trăsăturile specifice dansului popular „Brâul” din diverse surse informaționale.
- 3 **Reprezentați** evoluția conturului melodic al piesei „Brâul”, în timpul audiției interpretării piesei de către formația „Trigon”, astfel:
 - (a) Fixați foi de hârtie cu formatul A4 pe bancă pentru fiecare grup;
 - (b) Desenați în colțurile foi puncte de diferite culori;
 - (c) Fiecare membru al grupului reprezintă conturul melodiei (pe durata sunării muzicii), pornind dintr-un punct cu marker de culoarea respectivă.
- 4 **Afișați și comentați** lucrările.

- 1 **Vizionați și apreciați** artistismul variantelor de interpretare a piesei „Primăvară” din repertoriul formației „Noroc”, pentru a înțelege cum s-a menținut ori transformat esența piesei în aceste versiuni.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv piesa „Primăvară”, de M. Dolgan.

Primăvară

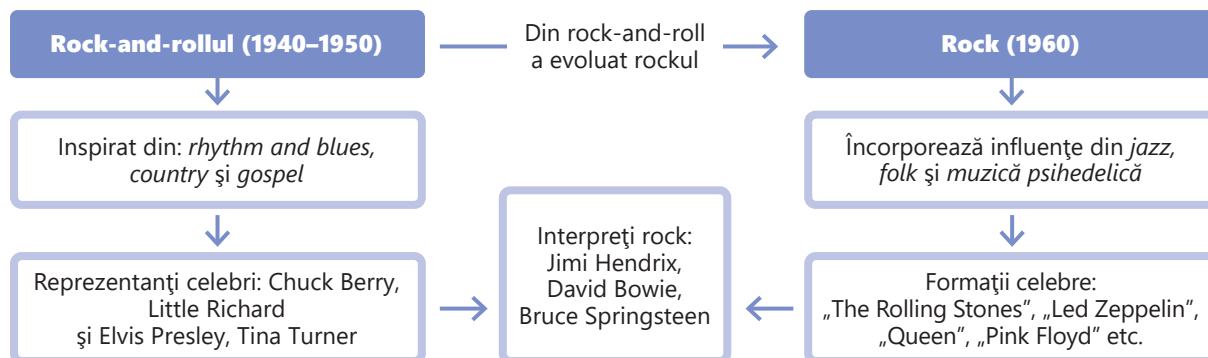
Versuri: Andrei Strâmbeanu. Muzică: Mihai Dolgan

Moderat
am

1. Îmi șop-teș-te i - ni - ma, i - ni - ma, i - ni - ma,
Sim - te că-i a - proa - pe pri - mă - va - ra
Și nu ști - e ni - me - nea, Și nu ști - e ni - me - nea
Gân - du - ri - le me - le un - de zboa - ră.
Se tre-zesc câm-pi - i - le, cân-tă cio-câr - li - i - le,
Nu o - preș - te ni - meni pri - mă - va - ra.
Refren:
Pri-mă-va - ră, pri - mă-va - ră, Mi-a-min-tești a câ - ta oa - ră
De lu-mi-na dra-gos-tei din-tâi. De lu-mi-na dra-gos-tei din-tâi.

Revoluția muzicii internaționale – rock-and-rollul

Fenomenul muzical revoluționar în anii 1950 – *rock-and-rollul* – a schimbat radical peisajul cultural și social. Combinând elemente din *blues*, *country* și *gospel*, rock-and-rollul pune bazele unei fuziuni inovatoare de genuri, care a reunit tradițiile muzicale afro-americane și cele europene. Stilul său energic și nonconformist a devenit o formă de expresie a revoltei tineretului împotriva normelor sociale stricte ale vremii. A influențat atitudini legate de libertatea personală, contribuind la diminuarea barierelor rasiale. Rock-and-rollul a revoluționat industria muzicală, fiind promovat prin emisiunile radio și televiziune.

Elvis Presley (1935–1977)

Tina Turner (1939–2023)

Freddie Mercury (1946–1991)

- 1 **Descrieți** istoricul și trăsăturile specifice muzicii *rock-and-roll* și *rock*.
- 2 **Determinați** rolul social și cultural al muzicii rock, făcând referință la exemple muzicale.
- 3 **Selectați** piese celebre, în urma audițiilor independente, din creația interpreților și formațiilor de muzică rock și rock-and-roll, argumentând puterea mesajului muzical.
- 4 **Audiați și exersați** acompanierea piesei „We Will Rock You”, de Fr. Mercury, cu percuție corporală, după modelele propuse în imaginea de mai jos.

Fragment din piesa „We Will Rock You”,
de Freddie Mercury

Elvis Presley este unul dintre puținii oameni cunoscuți în întreaga lume, considerat regele rock-and-rollului. Printre melodiile lui de succes, multe sunt piesele clasice ale rockului – „Jailhouse Rock”, „Hound Dog”, „All Shook Up”.

Piesa „Yesterday” („Ieri”) a fost înregistrată de formația „The Beatles” în 1965. Cântecul deține recordul *Guinness World-Records* pentru melodia cu cele mai multe versiuni alter-native înregistrate (peste 1 600). Inclus în topul celor mai bune 500 de cântece ale tuturor timpurilor, a fost interpretat de artiști cunoscuți: Elvis Presley, Bob Dylan, Frank Sinatra, Jose Feliciano, Plácido Domingo și Shirley Bassey.

Membrii cvartetului muzical „The Beatles”

- ① **Studiați** istoria și creația formației „The Beatles”.
- ② **Audiați și caracterizați** expresivitatea piesei „Yesterday” în interpretarea lui Elvis Presley.

Yesterday

Versuri și muzică: John Lennon, Paul McCartney

Moderato

Yes - ter - day, all my troub - less seemed so far a - way
Sud - den - ly, I'm not half the man I used to be

Now it looks as though they're here to stay, Oh, I be - lieve in
There's a shad - ow hang - ing o - ver me Oh, yes - ter - day came

yes - ter - day. Why she had to go I don't know she wouldn't say
sud - den - ly.

I said some - thing wrong, Now I long for yes - ter -

Coda

day. // yes - ter - day. Mm, mm, mm, mm, mm, mm, mm.

„Queen” – legenda care a redefinit muzica rock și a inspirat generații

Trupa „Queen” a fost fondată în 1970 în Londra de Freddie Mercury, Brian May, Roger Taylor și John Deacon. Numele „Queen” a fost ales de Freddie Mercury, considerând că este un nume semnificativ și evocator, care reflectă puterea și diversitatea. „Queen” a devenit rapid cunoscută pentru stilul său inovator, având un impact major asupra culturii rock. Vânzările de bilete în primul turneu în SUA (1975) au fost fenomenale. Cu piesa „Bohemian Rhapsody”, devenită hit colosal care a câștigat primul disc de platină, „Queen” era considerată cu adevărat drept trupa epocii. Ca să mulțumească fanilor dedicați într-un stil extravagant, „Queen” a organizat un concert gratuit în Hyde Park din Londra. S-a estimat că ar fi fost un public între 150 și 200 de mii de oameni – cel mai mare public pentru care trupa a cântat până în acel moment și, până în prezent, cel mai mare record de prezență vreodată la un concert în Hyde Park. Piesa „We Will Rock You”, ocupând prima poziție în Franța, după 12 săptămâni consecutive, cedează locul piesei „We Are The Champions”, devenită la fel de celebră.

Trupa „Queen” a călătorit în Europa, SUA, Japonia pentru mai multe turnee. Albumul „The Game” (1980) a câștigat cinci discuri de platină numai în Canada. Piesa „Another One Bites The Dust” a devenit cel mai vândut single al trupei. La sfârșitul anului 1980, „Queen” vânduse peste 45 000 000 de albume în întreaga lume.

Membrii celebrei trupe „Queen”

Cântecul „The Show Must Go On”, interpretat de „Queen”, transmite un mesaj profund despre rezistență, curaj și determinare în fața dificultăților. Scris de chitaristul Brian May, dar interpretat cu pasiune de Freddie Mercury, piesa vorbește despre continuarea vieții și a performanței, indiferent de suferință sau provocări personale. Lirica reflectă lupta interioară a lui Mercury, care se confrunta cu boala sa (SIDA) în acea perioadă. Refrenul „The show must go on” („Spectacolul trebuie să continue”) conține un mesaj optimist pentru viață și pentru inevitabila continuare a acesteia, indiferent de circumstanțe. Acest mesaj este adesea interpretat ca o metaforă a spiritului neînfrânt al omului.

- 1 **Audiați** piesa „The Show Must Go On” interpretată de „Queen”.
- 2 **Explorați** muzica clasică rock, audiind piese din repertoriul trupei „Queen”.
- 3 **Determinați** elementele de limbaj prin care se exprimă mesajul despre reziliență în piesa „The Show Must Go On” în interpretarea lui Fr. Mercury.
- 4 **Caracterizați**, în urma vizionării concertelor de muzică rock, abordarea emoțiilor prin muzică și felul în care artiștii folosesc arta pentru a transmite mesaje personale și universale.
- 5 **Elaborați** topul personal al pieselor celebre din repertoriul unei formații de muzică rock.

- 1 **Audiați** piesa „They Don’t Care About Us” în interpretarea lui Michael Jackson, în varianta de videoclip.
- 2 **Investigați** perioada și evenimentele care au inspirat această piesă, subliniind teme precum drepturile omului, egalitatea rasială sau justiția socială.
- 3 **Discutați** despre felul în care muzica piesei audiate influențează opiniile și comportamentele oamenilor în societate.
- 4 **Învățați și interpretați** piesa „They Don’t Care About Us”, asociind un acompaniament ritmic potrivit.

„They Don’t Care About Us” este o piesă emblematică a lui Michael Jackson, lansată în 1995 ca parte a albumului „HIStory”. Cântecul are un puternic mesaj social, abordând teme precum nedreptatea, discriminarea și abuzurile împotriva drepturilor omului. Piesa este apreciată pentru ritmul său energic și combinația între pop, rock și influențe de muzică tradițională braziliană. Mesajul său rămâne relevant și astăzi, fiind adesea considerat drept un protest împotriva opresiunii și a inegalităților.

They Don’t Care About Us

Versuri și muzică: Michael Jackson

dm C

Skin head dead head ev - ery - bo - dy gone bad

dm C

Sit - u - a - tion ag - ra - va - tion ev - ery - bo - dy al - leg - a - tion

dm C

In the suite on the news ev - ery - bo - dy dog food

dm C

Bang bang shock dead ev - ery - bo - dy's gone mad

dm C dm

All I wan-na say is that they don't real - ly care a - bout us.

Muzica de divertisment la răscrucea secolelor XX–XXI

Muzica pop și disco reprezintă două dintre cele mai influente și formate stiluri muzicale care au modelat cultura și industria muzicală globală în secolul XX, cu impact major asupra evoluției muzicii contemporane. Aceste stiluri au evoluat și s-au influențat reciproc, marcând o perioadă de tranziție în industria muzicală. La începutul secolului XXI, muzica pop a preluat elemente de disco, integrând tehnologia digitală și sunetele sintetice, ceea ce a dus la o diversificare a stilurilor și dezvoltarea unui *sound* globalizat și accesibil publicului larg.

Dicționar muzical

Disco (abreviere de la *discothèque*) – un fenomen muzical și cultural major în anii 1970. Stilul disco a evoluat din ritmurile *funk* și *soul*.

Muzica pop (abreviere de la *popular*) a fost întotdeauna un stil accesibil, orientat spre mase. A evoluat sub influența mai multor stiluri muzicale, adaptându-se noilor tehnologii și gusturi ale audienței.

PROIECT INDIVIDUAL

„Evoluția muzicii disco și pop”

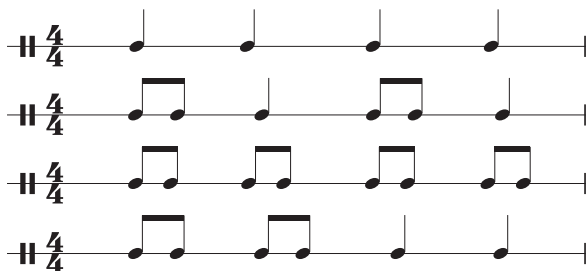
- ① **Realizează** o prezentare *PowerPoint* despre evoluția muzicii disco și pop, relevând trăsăturile fiecărui stil și modul în care s-au influențat reciproc.
- ② **Include** exemple de artiști și albume relevante din fiecare perioadă.
- ③ **Explică** cum aceste stiluri muzicale au influențat cultura globală.

„ABBA” este una dintre cele mai renumite formații pop din lume, fondată în anii 1970 în Suedia. Stilul distinctiv al formației combină melodii memorabile cu armonii vocale complexe, însoțite de o producție inovatoare pentru acea perioadă. Printre piesele celebre ale formației se numără „Dancing Queen”, „Mamma Mia” și „The Winner Takes It All”.

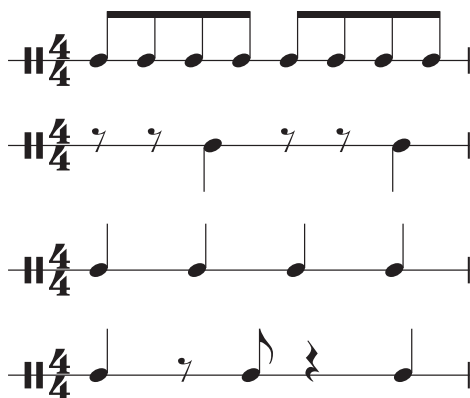

Membrii formației „ABBA”

- ① **Ascultați** un hit disco din anii 1970 (de exemplu, „Stayin' Alive”, de „Bee Gees”) și o piesă pop contemporană (de exemplu, „Uptown Funk”, de Mark Ronson, interpretată de Bruno Mars), pentru a compara elementele ritmice, instrumentale și de producție.
- ② **Audiați** și **fredonați** melodia piesei „Mamma Mia” din repertoriul formației „ABBA”.
- ③ **Selectați** formule ritmice și modelele de percuție potrivite pentru a acompania piesa „Mamma Mia”.

Formule ritmice pentru acompaniament

- 1 **Audiati** piesa „Un poquito cantas” în diferite variante de interpretare: ansamblu vocal, cor, chitară, orchestră etc.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv melodia piesei „Un poquito cantas”.
- 3 **Exersați** formulele ritmice la instrumente de percuție (claves, maracas) și cu percuție corporală (lovituri alternante în piept, pe picioare, din palme).
- 4 **Interpretați** acompaniamentul piesei „Un poquito cantas” în grupuri mici și **apreciați** reciproc artistismul.

Un poquito cantas

(folclor latino-american)

dm A7 A7 dm

1. Un po-qui-to can - tas, un po-qui-to bai - las,

dm A7 A7 dm

Un po-qui-to le - lo-la come un ca-na-ri - o.

dm A7 A7 dm

Le-lo - la, le-lo - la, le - lo-le - lo - le-lo - la,

dm A7 A7 dm

Le-lo - la, le-lo - la, le - lo-le - lo - la.

2. Un poquito vino, un poquito aire.
3. Un poquito vientos, un poquito sombras.
4. Un poquito machos, un poquito chicas.

„Alternosfera”: poetică, melancolie și revoluție în rockul alternativ

Trupa de rock alternativ „Alternosfera” a fost înființată în decembrie 1998, la Chișinău, de Marcel Bostan (vocalist și principalul textier), Marin Nicoară (chitarist) și câțiva prieteni. La început, trupa a cântat în cercuri restrânse, câștigând rapid popularitate datorită sunetului lor inovator și versurilor poetice. Apoi a devenit cunoscută pentru stilul său inconfundabil și mesaje profunde din muzică.

Membrii trupei de rock „Alternosfera”

Lansarea primului album „Orașul 511” a avut loc în 2005. Acest album a atras atenția prin versurile melancolice, pline de imagini lirice și referințe simbolice. El a fost un punct de plecare pentru stilul trupei, în care predomină influența rockului alternativ și a muzicii *grunge* – subgen al muzicii rock, caracterizat de un sunet brut, distorsionat și o atitudine de rebeliune față de convențiile muzicale, cu o estetică mai melancolică și introspectivă. De-a lungul anilor, „Alternosfera” a continuat să-și extindă popularitatea, lansând albume de succes, precum „Visători cu plumb în ochi sau ultima scrisoare pentru femeia nordică” (2007), „Virgula” (2012), trilogia „Epizodia” (2013) și „Haosoleum” (2015). Aceste albume au consolidat poziția trupei pe scena rockului din România și Republica Moldova.

Nicolae Munteanu, baterist

Marcel Bostan, vocalist și textier

- ① **Studiați** istoricul trupei de rock alternativ „Alternosfera”, consultând diverse surse informaționale.
- ② **Determinați** nume mari ale rockului mondial care au influențat creația trupei „Alternosfera”.
- ③ **Audiați și caracterizați** valorile piesei „Epizodia” din repertoriul acestei trupei.
- ④ **Explicați** impactul cultural și popularitatea trupei „Alternosfera” în spațiul național.
- ⑤ **Comentați** creația trupei conform reperelor: simbolismul versurilor, versatilitatea stilului muzical, tematica recurentă, concepția narativă a albumelor.
- ⑥ **Elaborați** un eseu pe tema: „«Epizodia» – manifest artistic al generației actuale”.

Valorile piesei „Epizodia” din repertoriul formației „Alternosfera”:

- Exprimă sensibilități accentuate față de viață și față de propriile trăiri.
- Imaginea evocă problema timpului care trece și impactul acestuia asupra vieții și identității.
- Muzica și versurile piesei accentuează conștientizarea efemerității și a schimbării, invitând ascultătorul să reflecteze la sensul timpului în propria viață, să pună întrebări existențiale.
- Reflectă o călătorie interioară, o explorare a gândurilor și sentimentelor profunde, deseori asociate cu o căutare a propriei identități și a sensului existenței.

Muzica de film ca „o istorie de dragoste”

Fără muzică, filmele ar fi doar povești în imagini, lipsite de emoție. Muzica de film este foarte sugestivă și ne provoacă să descoperim viața în diversele ei manifestări.

Într-un interviu, regizorul Claude Lelouch a remarcat: „În filmele mele folosesc muzica așa cum folosesc un actor. Muzica este un formidabil regizor pentru actori [...]. Muzica este omniprezentă, fiind în mod constant punctul de referință pentru instinctul personajului”.

Unul dintre cele mai romantice filme din toate timpurile este considerat „Une histoire d'amour” (1970), premiat cu Oscar și un Glob de Aur (regizor – Arthur Hiller). Pentru acest film a fost creat unul dintre cele mai renumite cântece cu aceeași denumire, versuri de Catherine Desage și muzică de Francis Lai. Într-o carieră de peste 40 de ani, Francis Lai a compus muzică pentru mai mult de 100 de filme, a scris peste 600 de cântece, pentru care a primit numeroase distincții, trofee, discuri de aur și de platină.

Dicționar muzical

Muzica de film este un gen specific de muzică, element al artei cinematografice. Poate exercita o funcție ilustrativă, de însoțire a subiectului filmului, precum și un rol independent în redarea concepției imaginii artistice, devenind un factor important al construirii dramaturgiei.

- 1 **Descoperiți** exprimarea varietății trăirilor umane în muzica pentru filmele: „Romeo și Julieta”, de Nino Rota; „Titanic”, de James Horner; „Gladiator”, de Hans Zimmer, prin discuții comentate în urma audiției.
- 2 **Audiați** cântecul „Une histoire d'amour” și **comparați** expresivitatea lui în interpretarea mai multor cântăreți.
- 3 **Fredonați** fragmente din melodia cântecului „Une histoire d'amour” sub formă de dialog.

Une histoire d'amour

Versuri: Catherine Desage. Muzică: Francis Lai

Moderato

am am

Une his - toire d'a - mour OÙ cha - que jour de - vient pour

E7 E7

nous le der - nier jour, OÙ on ne peut dire „à de -

am F

main” à son a - mour Et qu'on est là tout près de

E7 E7 am etc.

lui à re - gar - der Mou - rir sa vie

Valsul, de Eugen DOGA, din filmul *Gingașa și tandra mea fiară*

Compozitorul Eugen Doga face parte din cele o sută de personalități ale lumii declarate în anul 2000 Om al Mileniului. După genialul compozitor George Enescu, numai Eugen Doga s-a bucurat de o asemenea recunoaștere internațională. „Valsul” a fost compus pentru filmul „Gingașa și tandra mea fiară”, regizat de Emil Loteanu în 1978, o adaptare după povestirile scriitorului și dramaturgului rus Anton Cehov. Filmul explorează teme de dragoste și destin, iar piesa muzicală reflectă perfect delicatețea și intensitatea emoțiilor personajelor.

În 2014, acest vals a fost recunoscut de UNESCO drept una dintre capodoperele secolului XX.

Melodia expansivă a valsului are o linie melodică clară, fluidă, unduitoare, cu fraze largi, care exprimă tandrețea și starea de visare. Pulsația ritmică la trei timpi conferă muzicii un caracter elegant și grațios. Orchestrația subtilă și echilibrată este subliniată prin sonoritatea instrumentelor de coarde și a pianului, care exprimă trăiri romantice intense. Contribuția instrumentelor de suflat adaugă strălucire și o senzație de spațiu larg. Bogat în detalii expresive, valsul păstrează o simplitate elegantă, care îl face accesibil și memorabil.

Imagini din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”

- ① **Audiati** „Valsul”, de E. Doga, din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”.
- ② **Scriseți** într-un jurnal muzical ce simțiți la audiția melodiei „Valsului” din filmul „Gingașa și tandra mea fiară” și cum se schimbă aceste emoții de-a lungul piesei.
- ③ **Deosebiți** auditiv momentele în care se repetă melodia sau apar variațiuni ale acesteia în timpul audițiilor.

„Valsul” din filmul „Gingașa și tandra mea fiară”

(fragment)

Muzică: Eugen Doga

- Descoperiți fenomenul de excepție al personalității artistice Eugen Doga în referința marelui poet Grigore Vieru: „Grație creatorilor ce cu flacăra magică a inimii lor știu să îmblânzească vremea supramotorizată, se apropie om de om, neam de neam, popor de popor. Compozitorul Eugen Doga este unul dintre ei... În cântecul său nu te poți plictisi, nici dispera... Eugen Doga s-a topit în cântec ca mirosul de brad în aerul munților. Nu el își spune azi cântecul, ci cântecul pe el ni-l spune...”

EVALUARE

Discuții și atitudini

- 1 Descrieți istoria și originea impresionismului în arte și muzică.
- 2 Delimitați trăsăturile specifice muzicii jazz, rock, rock-and-roll, disco.
- 3 Povestiți succint istoria apariției muzicii jazz.
- 4 Explicați modalitățile de interacțiune a jazzului cu muzica academică și folclorul.
- 5 Argumentați rolul social și cultural al muzicii rock, făcând referință la exemple muzicale.
- 6 Comentați importanța componentei muzicii etnice – folclorul muzical, utilizând următoarele citate: „Muzica rock este vocea unei generații care refuză să fie redusă la tăcere. Este modul nostru de a spune că vrem mai mult de la viață”. (*Bruce Springsteen*); „În era digitală, rockul rămâne o sursă de autenticitate, un memento că suntem conectați prin emoții reale și pasiuni comune”. (*Dave Grohl*)

Interpretare și creație

- Formați grupuri pentru a interpreta expresiv cântecele cu acompaniament, după liberă alegere.
- Evaluați reciproc cultura de interpretare muzicală a grupurilor după repere și punctaj, convenite în prealabil.

Chestionar

- 1 Ce imagini domină în muzica compozitorilor impresionisti?
- 2 Care compozitori reprezintă muzica impresionismului?
- 3 Din care tradiții muzicale s-a născut jazzul?
- 4 Cine dintre compozitori pentru prima dată a combinat muzica clasică cu jazzul?
- 5 Care formații muzicale din Republica Moldova reprezintă muzica de divertisment?

PREZENTAREA PROIECTULUI

„VARIETATEA MUZICII ÎN ZILELE NOASTRE”

Scopul proiectului: Descoperirea funcționării sunetului și ritmului, explorând influența tehnologiei în crearea și difuzarea muzicii și exprimând artistic emoțiile și ideile inspirate de diferite genuri muzicale. Construirea perspectivelor asupra impactului muzicii în viața cotidiană, cu explicații și argumente privind următoarele aspecte:

ȘTIINȚE: Realizarea experimentelor acustice și analiza undelor sonore, explorând producerea sunetelor cu diverse obiecte și materiale. Studiarea influenței diferitelor genuri de muzică asupra dispoziției oamenilor, analizând legătura dintre frecvențele muzicii și stările emoționale.

TEHNOLOGII: Crearea unui instrument muzical virtual folosind aplicații software (exemplu: GarageBand, Soundtrap) pentru a compune melodii scurte și a explora legătura dintre muzică și tehnologie. Realizarea unui afiș digital despre diversitatea muzicii folosind coduri QR ce redirecționează la exemple de muzică din diferite genuri, epoci și culturi.

ARTE: Realizarea unui colaj care să ilustreze diferitele genuri muzicale și trăsăturile lor specifice (de ex.: costume, instrumente, elemente grafice specifice fiecărui gen). Crearea unui dans sau a unei mișcări coregrafice inspirate de muzica electronică modernă sau de un alt gen muzical ales.

MATEMATICĂ: Studiul formei undelor sonore sinusoidale prin schițarea grafică a undelor pentru diferite frecvențe, folosind funcții sinusoidale pentru a înțelege variațiile de amplitudine și frecvență în muzica diferitelor genuri muzicale (rock, disco, jazz etc.).

Muzica – valoare a eului

Muzica este un limbaj universal prin care oamenii își exprimă emoțiile, gândurile și trăirile profunde. Ea permite să ne conectăm cu propria ființă, să medităm asupra sentimentelor pe care le trăim și să le exteriorizăm într-un mod artistic.

Fiecare își dezvoltă o afinitate pentru anumite genuri de muzică sau pentru anumiți artiști care îi reflectă valorile, cultura și aspirațiile. Prin muzică, omul poate descoperi aspecte ascunse ale personalității sale, poate să înțeleagă mai bine cine este și ce își dorește. Ea poate servi ca o oglindă a sufletului, revelând dorințe, temeri și vise profunde. Muzica este mai mult decât un simplu divertisment. Astfel, aceasta devine un instrument de autocunoaștere și dezvoltare personală.

- ① De ce muzica exercită mai multe funcții asupra oamenilor?
- ② În ce momente din viața omului muzica este prezentă?
- ③ Cum muzica poate să influențeze și să transforme emoțiile, gândurile, viziunea oamenilor despre viață?
- ④ Ce valori poate exprima muzica diferitelor genuri muzicale?
- ⑤ Când puterea evocatoare a muzicii nu poate fi înlocuită cu alte limbaje de comunicare?

Funcțiile muzicii în viața omului:

- gnoseologică (de cunoaștere);
- axiologică (valorică);
- hedonistică (de simțire a bucuriei);
- sugestivă;
- comunicativă;
- euristică (de descoperire);
- catharsis (de purificare);
- estetică (artistică);
- educativă.

Dicționar muzical

Valorile eului reprezintă un set de convingeri și principii interne prin care un individ își definește identitatea și sensul propriu. Ele influențează modul în care percepem sinele și interacționăm cu lumea din jur.

Violonistul Ilian Gârnet

Doina și Ion Aldea-Teodorovici

Bas-chitaristul Alex Calancea

Varietatea trăirilor umane redată în muzică

Muzica este capabilă să redea întreaga paletă de trăiri umane, de la cele mai fericite și exaltante momente până la cele mai adânci suferințe și frământări interioare: bucuria, dragostea și afecțiunea, tristețea și durerea, frica și neliniștea, pasiunea și furia, speranța și liniștea, nostalgia și dorul, sublimul și transcendența etc. Varietatea trăirilor umane este nelimitată. Oamenii nu doar simt starea emoțională exprimată în muzică, ci și o pot împărtăși cu ceilalți.

- 1 **Elaborați** o „matrice a emoțiilor în muzică”, cu imagini și cuvinte care concretizează varietatea sentimentelor umane trăite în muzică.
- 2 **Descoperiți** trăirile exprimate în piesa „Love Me Tender” în interpretarea lui Elvis Presley.
- 3 **Învățați și interpretați** expresiv cântecul „Love Me Tender”.

Povestea unei capodopere: *Love Me Tender* în interpretarea lui Elvis Presley

„Love Me Tender” este una dintre cele mai cunoscute și îndrăgite melodii. Aceasta este o baladă blândă și emoționantă, care de-a lungul anilor a devenit un simbol iconic al romantismului și a fost reinterpretată de mulți artiști și folosită în diverse contexte, de la filme la reclame și evenimente culturale. Melodia simplă și ușor de recunoscut sună suav și se desfășoară într-un tempo lent, sugerând calm și intimitate. Interpretarea vocală a lui Elvis Presley este una dintre punctele forte ale piesei. Vocea sa profundă, catifelată și plină de emoție conferă o senzație de vulnerabilitate și sinceritate. Versurile reflectă o declarație de iubire pură și devotament. Replicile simple, precum „Love me tender,/ Love me sweet,/ Never let me go”, transmit ideea de afecțiune și atașament profund, fiind ușor de înțeles și rezonante din punct de vedere emoțional.

Love Me Tender

Versuri: Vera Matson. Muzică: Elvis Presley

Love me ten-der, Love me sweet, Ne-ver let me go.

You have made my life com-plete, And I lo-ve so! Love me ten-der,

Love me true, All my dreams ful - fill. For my dar-ling I love you

And I al-ways will. And I al - ways will.

Christoph Willibald GLUCK. Aria lui Orfeu din opera *Orfeu și Euridice*

Una dintre cele mai vechi povești de dragoste, sentiment nobil uman, este cea a personajelor mitologice: Orfeu și Euridice, povestea iubirii pierdute, apoi regăsite pentru a fi pierdută a doua oară. Mitul lui Orfeu a constituit o sursă de inspirație pentru artiști, atât în vremurile antice, cât și în cele moderne – au fost compuse mai bine de 100 de opere la acest subiect. Una dintre cele mai îndrăgite opere rămâne a fi „Orfeu și Euridice”, de compozitorul german Christoph Willibald Gluck. În mitologia greacă, Orfeu a fost poet, muzician și cel dintâi cântăreț de imnuri din Elada, vestit pentru talentul său prin care fermeca pe oricine. Cânta la lira primită în dar de la zeul Apollo.

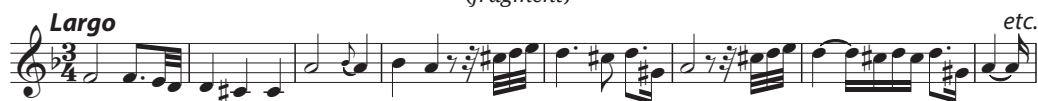
Edward John Poynter. *Orfeu și Euridice*

Puterea cântecului și muzicii lui Orfeu era miraculoasă. În timp ce cânta, stoluri de păsări învăluiau cerul deasupra capului său, peștii săreau din mare, râurile își opreau curgerea. Cărând după căsătorie, Euridice a fost ucisă de o viperă. Orfeu nu a putut să înfrunte moartea acesteia și s-a aventurat în Infern pentru a o căuta. Toată puterea și măreția muzicii lui Orfeu s-a manifestat atunci când a coborât în Infern pentru a-și aduce soția iubită, Euridice, în lumină. Cântecele și muzica lui au învins puterile morții și întunericul lumii morților.

Aria lui Orfeu „Che farò senzo Euridice” („Ce mă fac fără Euridice”) sună după dispariția Euridice. Muzica reflectă durerea lui Orfeu după pierderea definitivă a Euridice. Simplitatea melodiei, intensitatea emoțională profundă, plină de melancolie și tristețe reținută, armonia sobră și orchestrarea subtilă, motivele care alunecă precum lacrimile suferinței exprimă disperarea lui Orfeu și permit ascultătorului să se concentreze pe trăirile interioare ale personajului. Muzica ariei lui Orfeu a devenit o meditație lirică asupra iubirii și pierderii, fără efecte dramatice exagerate.

- ① **Audiați** Aria lui Orfeu „Che farò senzo Euridice” din opera „Orfeu și Euridice”, de Ch.W. Gluck.
- ② **Caracterizați** trăirile lui Orfeu exprimate în arie, făcând referințe la expresivitatea elementelor de limbaj muzical.
- ③ **Reprezentați** atmosfera de serenitate și grație din celebra „Melodie” din opera „Orfeu și Euridice” cu mișcări spațiale ale brațelor sau cu eșarfa, fredonând-o după notele de mai jos.
- ④ **Explicați** prin ce se consideră frumoasă muzica unei creații muzicale?
- ⑤ **Comentați** afirmația că muzica este limbajul universal al sufletului, capabilă să exprime emoții pe care cuvintele nu le pot descrie.

„Melodie” din opera „Orfeu și Euridice” (fragment)

Piotr Ilici CEAIKOVSKI. Adagio din baletul *Lacul lebedelor*

Piotr Ilici Ceaikovski, compozitor rus, a fost apreciat ca unul dintre cei mai renumiți din toate timpurile.

„Lacul lebedelor” este unul dintre cele mai cunoscute și iubite spectacole de balet din lume, având la bază legenda despre prințese transformate în lebede de un vrăjitor.

„Adagio” din „Lacul lebedelor”, cunoscut și ca „Pas de deux-ul lui Siegfried și Odette” din actul II, este o secțiune muzicală profund lirică și emoționantă, caracterizată de o atmosferă melancolică și romantică, reflectând întâlnirea și dragostea dintre prințul Siegfried și Odette, prințesa transformată în lebădă. Melodia este amplu desfășurată, cu o linie suavă și delicată, susținută de un acompaniament orchestral, care adaugă dramatism și eleganță.

Scena „Adagio”, actul II,
din baletul „Lacul lebedelor”

- 1 **Descoperiți** în baletul „Lacul lebedelor” originalitatea tratării teatrale a elementului dramatic privind destinul, confruntarea sentimentelor cu acesta, în imposibila realizare a iubirii dintre Odette și Siegfried, prin audiții și fredonarea temelor muzicale.
- 2 **Urmăriți** în timpul audițiilor dialogul dintre vioară și violoncel în raport cu trăirile personajelor principale în „Adagio”, actul II, din baletul „Lacul lebedelor”.
- 3 **Învațați și interpretați** expresiv melodia populară „Ș-așa-mi vine câteodată”.

Ș-așa-mi vine câteodată

(melodie populară)

dm A7 dm C7

1. Ș-așa-mi vi - ne câ-te-o-da - tă, do - ru - le,

F C7 dm A7

Ș-așa-mi vi - ne câ-te-o-da - tă Să dau cu cu - ți-tu-n piat-ră,

dm A7 dm dm

Să dau cu cu - ți-tu-n piat - ră, do - ru - le.

Când s-o-mpărțit norocu', măi dorule,
Când s-o-mpărțit norocu',

Fost-am eu dus la lucru,
Fost-am eu dus la lucru, măi dorule.

Virtuțile omului redată în muzică

„Omul cu virtuți e ca o grădină îngrijită”, spune un vechi proverb. Excelența morală a omului se manifestă prin virtuțile lui. Muzica, prin mesajul său sugestiv și sensibil, poate fi izvor al binelui și model de dobândire a virtuților. Virtutea nu este o înzestrare pe care omul o are de la început, ci obiectiv care trebuie atins. Virtuțile umane au fost reprezentate prin muzică în moduri variate de-a lungul timpului.

Tudor CHIRIAC
(n. 1949)

Cantata-concert *De la Tiras pân' la Tisa*

Tudor Chiriac este un compozitor și pedagog remarcabil din Republica Moldova, Maestru în Artă, laureat al Premiului de Stat, cunoscut pentru contribuțiile sale în muzica corală și educația muzicală. De-a lungul carierei, a compus muzică de diferite genuri, îmbinând armonios elemente din folclorul moldovenesc cu tehnici moderne de compoziție. Poemul pentru voce și orgă „Miorița” i-a adus celebritate, fiind inclus de Consiliul Muzical Internațional din cadrul UNESCO printre cele mai bune 10 lucrări din lume (1986). Opera sa reflectă o profundă legătură cu tradiția muzicală locală, aducând în prim-plan teme patriotice, despre natură și spiritualitate. În arta muzicală modernă, Tudor Chiriac promovează cultul frumosului și estetica firescului.

Cantata-concert „De la Tiras pân' la Tisa” are formă ciclică, cuprinzând 12 mișcări bazate pe desfășurarea unui subiect comun și cuprinde folclor din toate zonele de grai și cântec românesc. Compoziția are o concepție explicită: dragostea în mediul contemporan românesc, despărțirea celor doi (în căutarea mijloacelor pentru supraviețuire), reîntâlnirea lor, constituirea familiei și zămislirea unui prunc ce le asigură continuitatea spre veșnicie. Materialul folcloric din cantata-concert face parte din repertoriul profesioniștilor tradiției ancestrale românești: surorile Osoianu, Florica Ungur, Florica Bradu, Ștefan Pintilie, Grigore Leșe, Țița Ștefan ș.a. Singurul vers „Lai-lăișor” îi aparține lui Grigore Vieru. Autorul compoziției, Tudor Chiriac, menționează: „Sentimentul dorului, pentru care arta muzicală are disponibilități infinite, se degajă efectiv din fiecare pagină a lucrării, reverberând în multiple ipostaze și trăiri sufletești”.

- ① **Audiati și descoperiți** cum se revalorifică folclorul muzical în cantata-concert „De la Tiras pân' la Tisa” prin juxtapunerea inedită a textelor folclorice cu poezia autentică a poetului Gr. Vieru, prin prelucrarea și adaptarea melodiilor la conținutul dramatic.
- ② **Comentați** intenția compozitorului T. Chiriac de a îmbina arta academică cu cea populară prin utilizarea instrumentelor din orchestra simfonică (vibrafon, violoncel) și cele de fanfără (trombon, tubă) alături de instrumentele populare.
- ③ **Explicați** rolul corului în dezvoltarea discursului muzical în diferite părți ale cantatei-concert.

Corul de Cameră al Republicii Moldova, dirijor – Ilona Stepan

Diamanta Paterău

Cântecele autentice joacă un rol esențial în promovarea virtuților, deoarece transmit valori morale și culturale profunde prin versuri și melodii, care rezonază cu sufletul ascultătorilor. „Dă-mi controlul asupra cântecelor unei națiuni și nu-mi pasă cine face legile”, a spus pe timpuri Platon, exprimând puterea formidabilă a cântecelor de a modela valorile, comportamentul și gândirea oamenilor, subliniind impactul profund al artei asupra societății.

- 1 **Audiați și caracterizați** valorile piesei „Pace între noi” în interpretarea duetului Corina Țepeș și Costi Burlacu: emoțiile, imaginea muzicală, expresivitatea limbajului și artistismul interpreților.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv piesa „Pace între noi”.

Pace între noi

Versuri: Cătălina Lungu. Muzică: Costi Burlacu

Lento

1. Oa - meni, oa - meni, ce s-a în - tām-plat cu noi,
De ce, oa - re, ne-am fă-cut ne-cru-ță-tori? Nu mai cân-tă
i - ni-ma Pă-mân-tu-lui, Poa-te fiind-că sun-tem ra-na lui.

Refren:

Ru-pe, Doam-ne, din iu-bi - re Și îm-par-te-le la toți,
A-poi dă ce-o mai ră-mâ-ne, Dă-mi și mi-e cât so-coți.
Mă-car o fă-râ-mă mi - că Dă-mi și mi-e da-că ai,
Doam-ne, din a Ta iu-bi-re, Dar din dar se fa-ce Rai.

2. Cum se poate ca din dragoste făcuți
Să fim, frate, reci ca pietrele din munți?

Facem verde drum spre Lună și-napoi,
Însă pierdem... drumul dintre noi.

**Johann Sebastian
BACH**
(1685–1750)

Tocata și fuga, în re minor

„Tocata și fuga”, în *re* minor, una dintre cele mai cunoscute compoziții pentru orgă, demonstrează virtuozitatea și capacitatea sa de a crea un mesaj puternic. Bach a ridicat muzica pentru orgă la cel mai înalt nivel artistic, influențând generații de organiști și compozitori. Această piesă a devenit un simbol al măiestriei contrapunctice și un testament al puterii sale creative. Lucrarea muzicală este structurată în două părți distincte: *Tocata* și *Fuga*, și reflectă complexitatea și profunzimea gândirii muzicale a lui Bach. Ea sugerează prin construcția sa virtuți umane precum curajul, forța interioară, perseverența și profunzimea spirituală.

Dicționar muzical

Tocata începe cu acorduri dramatice și pregnante, care dau senzația de putere și determinare. Structura ritmică liberă și variată, specifică tocatei, sugerează o explorare de forțe interioare care se confruntă cu provocări. Virtuțile omului, precum curajul și determinarea, sunt transmise prin caracterul exploziv al frazelor muzicale și prin alternanța dintre pasaje de virtuozitate rapidă și momente de pauză și reflexie. Încă de la primele sunete, muzica evocă ideea de conflict și rezolvare, ca o metaforă a vieții umane.

Fuga introduce un subiect tematic, expus clar la început, care este prelucrat și dezvoltat pe parcursul piesei într-o manieră contrapunctică. Aceasta sugerează perseverența și disciplina, două virtuți esențiale pentru dezvoltarea personală. Vocea tematică este repetată, amplificată și transformată de-a lungul întregii fugi, evocând modul în care omul cultivă virtuțile prin repetiție și exercițiu constant. Fuga debutează cu expunerea temei sau a subiectului inițial la o singură voce, apoi preluată succesiv la alte 3 voci.

Structura fugii simbolizează ordinea și echilibrul, reflectând importanța răbdării și rezistenței. Chiar și în fața provocărilor, tema principală își găsește mereu locul în structura contrapunctică, sugerând că, prin disciplină, ordinea și armonia pot fi restabilite.

Finalul grandios al lucrării aduce o concluzie impresionantă, simbolizând transcendența și profunzimea spirituală. Bach nu doar compune o piesă tehnic virtuoasă, ci creează o imagine a călătoriei spirituale a omului din întuneric spre lumină. Modul în care reușește să fuzioneze complexitatea contrapunctului cu emoția pură sugerează că virtuțile nu sunt doar scopuri practice, ci și mijloace de înălțare spirituală. „Tocata și fuga”, în *re* minor, de J.S. Bach, reprezintă oglinda muzicală a virtuților umane. Curajul, perseverența, disciplina și profunzimea spirituală sunt toate implicate în structura și evoluția compoziției, oferind o experiență sonoră care depășește tehnica și devine o meditație asupra forței interioare a omului.

- ① **Studiați** semnificația conceptelor *contrapunct*, *fugă*, *tocată* consultând dicționare, enciclopedii și alte surse informaționale.
- ② **Audiati** „Tocata și fuga”, în *re* minor, de J.S. Bach, în varianta de interpretare la orgă.
- ③ **Fredonați** tema din „Fuga”, în *do* minor, respectând desenul ritmic repetitiv.
- ④ **Urmăriți** tehnicile de dezvoltare muzicală a temei prin imitație dintr-o fugă.

Cântecele religioase promovează valori precum iubirea, empatia și ajutorul reciproc, creând o conexiune emoțională între individ și comunitate. Prin versuri care vorbesc despre bunătate și sacrificiu, acestea pot inspira oamenii să manifeste compasiune față de cei din jur.

- 1 **Audiați** interpretarea piesei „Sfinte Dumnezeule” în diverse variante, utilizând surse de pe internet.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv piesele „Sfinte Dumnezeule” și „Iartă-mă”.
- 3 **Împărtășiți** opinia despre felul în care rugăciunea și cântecele religioase promovează virtuțile, pacea interioară și ajutorul reciproc.
- 4 **Elaborați** un eseu pe tema: „Muzica religioasă și valorile umane: o conexiune sacră între sunet și spirit”.
- 5 **Creați** un repertoriu de cântece populare despre sentimentul religios și serbările creștine, care vă reprezintă.

Pictură murală. Mănăstirea Montserrat, Spania, 1025

Iartă-mă

Muzică: Nicolae Lungu

Andante

lar - tă - mă, Iar - tă - mă, Iar - tă - mă, Iar - tă - mă.

lar - tă - mă, Iar - tă - mă, Iar - tă - mă, Dum - ne - ze - ul meu.

Pen - tru gân - dul ne - sfâr - șit ce din pa - timi s - a por - nit,

Pen - tru vor - ba fă - ră har, Doam - ne, iar - tă - mă Tu iar.

Pen - tru gân - dul ne - sfâr - șit ce din pa - timi s - a por - nit,

Pen - tru vor - ba fă - ră har, Doam - ne, iar - tă - mă Tu iar.

Valorile societății democratice în muzica din toate timpurile

La frontiera a două milenii, idealul uman este marcat de trei principii: al libertății, al democrației și al schimbării pozitive a ființei umane. Democrația rămâne un ideal și o provocare adresată gândirii. Respectarea libertății, egalității cetățenilor, a voinței poporului etc. sunt valorile democratice ce pot fi cunoscute, mai bine zis, descoperite, trăite, percepute și din mesajul creațiilor muzicale. Viața constituie un izvor de inspirație pentru compozitori. Descoperirea mesajului muzicii constituie un bun prilej de meditație, de pătrundere în miezul lucrurilor, de identificare și apropiere a valorilor.

PROIECT DE GRUP

„Descoperirea valorilor democratice prin muzica lui Beethoven”

- ① Formați trei grupuri de lucru în jurul unui subiect.
- ② Descoperiți valorile democrației prin muzica lui Ludwig van Beethoven într-un mod interesant și provocator, îmbinând atât exemple muzicale și analiza muzicală, cât și aspectele istorice și culturale legate de epoca în care a trăit și creat compozitorul.
- ③ Selectați informații din diferite surse (texte, imagini, secvențe video/audio, aprecieri, opinii etc.).
- ④ Repartizați responsabilități în cadrul grupului privind sistematizarea, reprezentarea vizuală și prezentarea publică a rezultatelor.
- ⑤ Prezentați creativ tema proiectului sub forma unui colaj multimedia, care să îmbine muzica lui Beethoven cu imagini, texte, videoclipuri relevante despre valorile societății, comunicarea orală și interpretarea muzical-artistică. Includeți citate din lucrările acestui compozitor, interviuri cu muzicieni sau evenimente istorice și opinia personală.

Interpretarea muzicii ca expresie a libertății individuale – „Cvartetul nr. 14” (mișcarea 7 – Allegro)

Provocare: Explorați libertatea creativă a lui Beethoven, care, spre deosebire de mulți dintre predecesorii săi, își exprima ideile muzicale fără compromisuri, reflectând astfel libertatea de expresie, un principiu democratic. Analizați ritmurile energice și triumfătoare ale „Simfoniei a VII-a”, structura și dezvoltarea temelor muzicale din „Cvartetul nr. 14”, evidențiind cum acestea pot simboliza elanul spre libertate și bucuria de a trăi. Investigați scrisorile și notele personale ale compozitorului, în care acesta vorbește despre libertate, creativitate și autodeterminare.

Fraternitate și unitate – „Simfonia a IX-a” („Oda Bucuriei”)

Provocare: Beethoven a compus unele dintre cele mai puternice opere în timp ce își pierdea auzul. Explorați temele muzicale din diferite mișcări ale simfoniei și „Oda Bucuriei”, care sugerează lupta pentru valori și fraternitatea dintre oameni. Creați un text scurt sau un manifest care să reflecte ce înseamnă fraternitatea democratică. Selectați și fredonați succesiunea temelor din diferite mișcări ale simfoniei, asociindu-le cu melosul și ritmurile muzicii populare, iar dezvoltarea lor cu modul în care democrația încurajează solidaritatea dintre cetățeni.

Muzica și rezistența interioară – Sonata „Appassionata”, op. 57

Provocare: Investigați viața lui Beethoven în perioada în care a compus „Appassionata”, inclusiv provocările sale personale, cum ar fi pierderea auzului. Discutați despre cum aceste dificultăți au influențat compoziția și mesajul lucrării, subliniind tema rezistenței. Examinați cum fiecare dintre cele trei mișcări ale sonatei reflectă diferite aspecte ale rezistenței interioare: mișcarea de început transmite tensiune și conflicte interioare, iar mișcarea a doua oferă un moment de reflecție și calm. Discutați despre forța interioară și rezistență – valori centrale în democrație.

- 1 **Audiati și determinați** impactul muzicii asupra publicului la interpretarea piesei „Cielito Lindo” („Cer frumos”) de diferiți interpreți: (1) Luciano Pavarotti; (2) orchestra dirijată de André Rieu; (3) orchestra de muzică tradițională mexicană.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv cântecul popular „Cielito Lindo”, intonând vocal și coral.
- 3 **Exersați și interpretați** cântecul cu acompaniament, urmând partitura și legenda alăturată.

Legenda:*percuție corporală*

- bătaie din palme
- ◇ pocnet din degete
- × bătaie pe coapse
- ✕ bătaie în piept cu brațele încrucișate

Cer frumos (Cielito Lindo)*(cântec popular mexican)*

Vivace

Din-tre munți ne-gri, ce-rul e splen-did, Ca să-gea-
ta co - boa-ră, Stră-lu-cind, doi ochi ne-gri, ce-
rul e splen-did și te-n - fi - oa - ră.
Ai, ai, ai, ai Fii ve - sel,
cân - tă. Cân - tând și i - ni - ma ba - te, ce -
rul e splen-did și te în - cân - tă.

Carl ORFF.

Corul *O, Fortuna!* din cantata *Carmina Burana*

Carl Orff este unul dintre marii umaniști ai secolului XX – o dovedește întreaga sa operă, în centrul căreia se află Omul. Compozitor german, dirijor, om de teatru, pedagog, C. Orff a creat multe compoziții și pentru copii. Capodopera prin care compozitorul a devenit cunoscut, apreciat și iubit pe toate meridianele lumii este cantata „Carmina Burana”, interpretată pe toate scenele de operă mondiale.

La baza acestei cantate stă colecția de poeme și cântece profane din secolul al XIII-lea. Succesul fantastic al acestei creații se datorează semnificației profetice a textului poetic, care reprezintă un mesaj adresat omenirii. Muzica simplă, construită în jurul unor ritmuri viguroase și pulsante, în modul *martellato* (sacadat, ca o repetiție mecanică), creează forța dramatică a imaginii muzicale. Cantata este alcătuită din momente corale cântate și dansate. Textul poetic pentru cantata „Carmina Burana” a fost selectat de compozitorul C. Orff și în original se interpretează în limba latină.

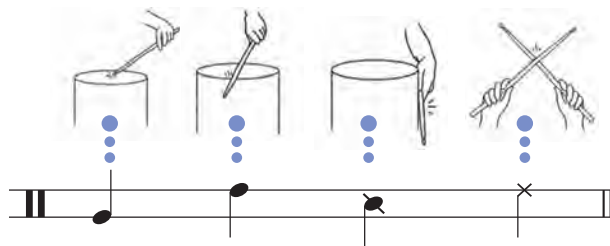
Cel mai cunoscut fragment din cantată este corul „O, Fortuna!”. Cuvântul *fortuna* în limba latină înseamnă „noroc”. Roata norocului simbolizează ciclul etern al vieții, ordinea lumii. Corul „O, Fortuna!” este un simbol muzical al celor două forțe – îngerul de lumină și diavolul. Muzica se remarcă prin variații bruște și dramatice de dinamică – de la *pianissimo* la *fortissimo*, creând o atmosferă tensionată și plină de dramatism. Astfel, se reprezintă instabilitatea și imprevizibilitatea temei centrale a norocului – Fortuna. Sonoritatea corului este centrală pentru amplificarea impresiei de putere și solemnitate. Interacțiunea dintre cor și orchestră creează o atmosferă copleșitoare, iar utilizarea unisonului adaugă putere și simplitate sobră în anumite momente.

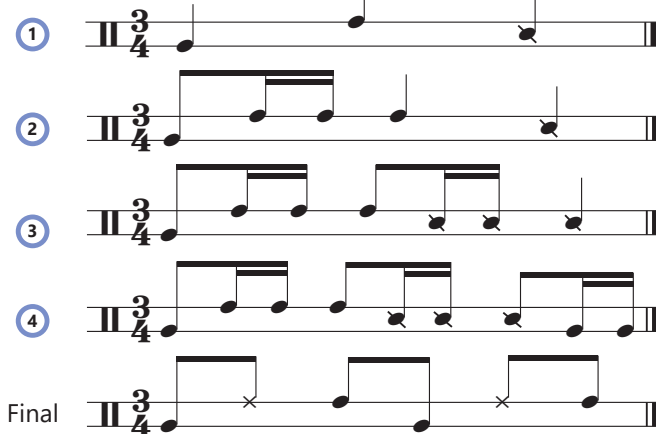
Edward Burne-Jones.
Roata norocului

- ① **Audiati** corul „O, Fortuna!” din cantata „Carmina Burana”, de C. Orff, și **caracterizați** ideile sugerate de muzică.
- ② **Fredonați** fragmente din tema corului „O, Fortuna!” și **determinați** prin care mijloace se exprimă imaginea și dramaturgia muzicală.
- ③ **Urmăriți** în timpul audierii corului „O, Fortuna!” trăsăturile specifice ale expresivității limbajului muzical: dinamica intensă și contrastantă, ritmul repetitiv și marcat, textura corală monumentală.
- ④ **Exersați** modele de emisie și formule ritmice pentru acompanierea muzicii corului „O, Fortuna!”.
- ⑤ **Acompaniați** ritmic muzica corului „O, Fortuna!” după modelele propuse.

Modele de emisie la toabă sau găleată:

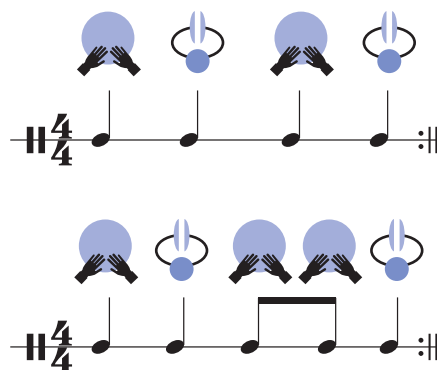

Model de acompaniament:

Piesa „Blowing In The Wind” („Vânare de vânt”) în interpretarea lui Bob Dylan ține de tradiția muzicii folk, combinând influențe ale muzicii pop cu teme sociale. Deși piesa are un context istoric specific, mesajul său este universal și continuă să rezoneze cu problemele contemporane, făcându-l relevant și astăzi. Melodia este ușor de cântat, ceea ce a contribuit la popularitatea sa ca imn al mișcărilor sociale. Această piesă transcende timpul, invitând la reflecție asupra valorilor umane fundamentale și subliniind importanța activismului și a conștientizării sociale.

- 1 **Audiți** piesa „Blowing In The Wind” („Vânare de vânt”) în interpretarea lui Bob Dylan și în cea a lui Florian Pittiș.
- 2 **Descoperiți** structurarea mesajului cântecului în jurul unei serii de întrebări retorice care abordează teme precum pacea, libertatea și drepturile omului.
- 3 **Caracterizați** mijloacele de expresie muzicală pentru reprezentarea apelului în cântec la reflecție și la acțiune.
- 4 **Învățați și interpretați** expresiv piesa „Blowing In The Wind” cu acompaniament ritmic.

Blowing In The Wind

Versuri și muzică: Bob Dylan

Moderato

How ma - ny roads must a man wa - lk down be -
fore you can call him a man? Yes, and how ma - ny seas must a
with edo - ve sail be - fore she can sleep in the sand? Yes, and
how ma - ny times must the can - non - balls fly be - fore they are for - e - ver
banned? The ans - wer, my friend is blow - ing in the wind the
ans - wer is blow - ing in the wind.

Istoria muzicii văzută ca evoluție a eului

Istoria muzicii poate fi privită ca o călătorie profundă a eului uman. De la primele manifestări muzicale ale omului primitiv, care își găseau ecou în natură și ritmurile vieții, până la compozițiile complexe ale epocii moderne, muzica a fost un limbaj universal.

În Antichitate, muzica era percepută ca un dar divin, exprimând ordinea cosmică și armonia dintre corp și suflet. În această perioadă, eul uman se afla în conexiune directă cu natura și divinitatea, reflectându-se în moduri rituale și mistice de exprimare muzicală.

Evoluția continuă în Evul Mediu și Renaștere, când muzica religioasă a devenit un instrument de conectare între individ și spiritualitate, eul s-a subordonat credinței și comunității, exprimându-se prin forme colective, cum ar fi corurile și cântările gregoriene.

În perioada barocă și cea clasică, apariția formelor stricte și elaborate, precum sonata, concertul și simfonia, reflecta un eu care începea să se manifeste individual. Aceasta este epoca marilor compozitori ca Bach, Beethoven sau Mozart, în care muzica devine un mijloc de explorare a sinelui și a emoțiilor personale, transcendând limitele impuse de societate.

Romantismul, cu accentul său pe emoție și subiectivitate, este o perioadă în care eul atinge apogeul expresivității. Compozitori precum Schumann, Chopin, Wagner, Liszt și Ceaikovski și-au folosit creațiile pentru a explora profund universul interior, creând legături puternice între muzică și emoția umană.

Secolele XX și XXI marchează o fragmentare a eului în diverse direcții, de la muzica atonală la jazz și rock, reflectând complexitatea și diversitatea sinelui modern. Muzica contemporană, inclusiv cea electronică și experimentele sonore, continuă această explorare a eului, oferindu-i noi dimensiuni și forme de exprimare. Fiecare epocă muzicală ne arată cum oamenii s-au folosit de muzică pentru a înțelege, a exprima și a transforma sinele într-o formă de artă vie.

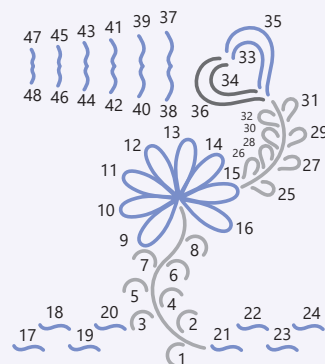
Robert SCHUMANN
(1810–1856)

Piesa *Chiarina* din ciclul *Carnaval*

„Carnaval”, op. 9, este o suită pentru pian solo compusă de compozitorul romantic german Robert Schumann în perioada 1834–1835. Piesa „Chiarina” arată imaginea Clarei Wieck, care a devenit soția celebrului pianist și compozitor. Melodia are construcție clară și directă, evocând o imagine de sinceritate și noblețe. Personalitatea puternică a Clarei este sugerată de ritmul *marcato*, cu accente bine definite. Piesa combină delicatețea și forța, simbolizând echilibrul dintre sensibilitate și puterea interioară a Clarei.

- ① **Determinați** specificul fiecărei perioade istorice în dezvoltarea artei muzicale.
- ② **Descrieți** istoricul și concepția suitei „Carnaval”, creată de R. Schumann.
- ③ **Caracterizați** elementele de limbaj prin care autorul pune în evidență trăsăturile personajelor redată sonor-artistic.
- ④ **Fredonați** melodia piesei „Chiarina” în timpul audițiilor repetate.
- ⑤ **Studiați și reprezentați** mesajul piesei în timpul audiției după muzicograma din dreapta paginii.

Muzicograma piesei „Chiarina”

Cântecul „Cât trăim pe-acest pământ”, versuri de Nicolae Dabija, muzică de Tudor Chiriac, devine în anii 1988–1990 un imn al Mișcării de Eliberare Națională a Basarabenilor, fiind cântat de cei aproape un milion de participanți la Marea Adunare Națională din 27 august 1989, care își cereau dreptul la limba română, alfabetul latin și la demnitatea națională. Considerat cântec iconic în cultura românească și basarabească, cântecul abordează teme legate de viață, dragoste de patrie și umanitate, fiind interpretat cu mare emoție și respect de diferite generații.

- 1 **Vizionați** filme documentare despre Mișcarea de Eliberare Națională din anii 1988–1990 din Republica Moldova, în care cântecul unește spiritul neamului în jurul unor valori.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv cântecul „Cât trăim pe-acest pământ”, selectând elementele de expresivitate muzicală potrivite.

Cât trăim pe-acest pământ

Versuri: Nicolae Dabija. Muzică: Tudor Chiriac

Dolce

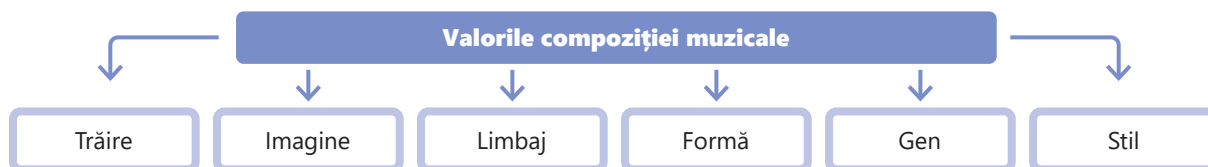
1. Cât tră - im pe-a-cest pă-mânt, Mai a - vem un luc - ru sfânt,
 O câm - pi - e, un sat na - tal, O clo - pot - ni - ță pe deal.
 Cât a - vem o ța - ră sfân - tă Și un nai ca - re mai cân -
 tă, Cât pă - rin - ții vii ne sânt, Mai ex - is - tă ce - va sfânt.

Refren: B F

Cât du - rea - ne - vor iz - voa - re, Ori un cân - tec ce dis - pa -
 re, Cât ex - is - tă ce - va sfânt, Vom tră -
 i pe-a-cest pă-mânt. Cât du - i pe-a-cest pă-mânt. 2. Cât pă -

Compozitorii promovează valori morale, sociale sau culturale printr-o varietate de mijloace muzicale – de la structuri melodice și armonice la dinamice și timbre, până la utilizarea textului și a improvizației. Ei pot folosi teme sau motive din cultura națională, istorie sau religie pentru a exprima și a promova valori specifice unui context cultural sau social.

Cultura, comunicarea, sensibilizarea muzicală nu pot fi realizate decât prin capodoperă. Un iubitor adevărat de artă își cultivă necontenit nivelul de a asculta și a înțelege muzica. Fără o elevație a gândirii, nu poate fi concepută perceperea artei autentice.

Alfred SCHNITTKE
(1934–1998)

Rondo din Concerto grosso nr.1

Provenind dintr-o familie cu rădăcini germane și evreiești, A. Schnittke a fost influențat de această moștenire culturală diversă, ceea ce se reflectă în muzica sa complexă și eclectică. Tatăl său era jurnalist, iar mama sa profesoară de limba germană, amândoi având legături cu cultura europeană. A studiat la Conservatorul din Moscova, unde s-a specializat în compoziție și a fost influențat de mari compozitori ruși, precum Dm.Dm. Șostakovici și S.S. Prokofiev.

Compozitorul este cunoscut pentru conceptul de *polistilism*, care presupune combinarea mai multor stiluri muzicale într-o singură lucrare. În compozițiile sale poți găsi alături elemente de muzică barocă, clasică, contemporană, jazz și folclor. Această tehnică îi oferea posibilitatea să exprime multiplele fațete ale realității și să creeze contraste puternice între diferite epoci și stări emoționale. Lucrările sale au rezonat cu tragedia bombardamentului atomic, lupta împotriva răului persistent de pe glob, catastrofa morală a trădării umane și sunt un apel la bunătatea inerentă a personalității umane.

Muzica din „Rondo” din „Concerto grosso nr. 1”, de A. Schnittke, se distinge printr-o combinație de stiluri contrastante și o atmosferă parodică, specifică stilului său de *polistilistică*. Compozitorul a combinat elemente baroce (structuri de concert *grosso* și forme de rondo) cu tehnici moderne și disonanțe. Forma de rondo, tipică pentru perioada clasică și barocă, este reinterpretată de Schnittke prin adăugarea de elemente surprinzătoare din alte stiluri. „Rondo”-ul trece de la pasaje ritmice și energice la secțiuni de ironie și umor grotesc, reflectând stilul său eclectic și critic la adresa convențiilor muzicale. Un aspect important este contrapunctul dintre stiluri: tema principală barocă este întreruptă de episoade moderne, ceea ce creează un dialog între trecut și prezent. Nuanțele dinamice sunt adesea extreme, cu schimbări bruște de intensitate. Articulația variază de la fraze clare și bine definite în stil baroc la pasaje fragmentate și disjuncte în episoadele moderne, reflectând un contrast puternic între ordine și haos, tipice pentru stilul polistilistic.

- ① **Audiți** „Rondo” din „Concerto grosso nr. 1”, de A. Schnittke, și **împărtășiți** impresiile inițiale.
- ② **Analizați** forma muzicală din „Rondo”, identificând expresivitatea temelor și modul în care se dezvoltă pe parcurs.
- ③ **Scrieți** un scurt eseu în care să vă exprimați ce ați învățat despre valorile muzicii, utilizând afirmațiile lui A. Schnittke: „Muzica nu este menită să fie doar ascultată, ci să te schimbe”; „Muzica nu poate fi doar estetică, ci trebuie să fie o expresie a adevărului”.

- 1 **Audiați** cântecul „Bucurați-vă, prieteni” în interpretarea formației „Catharsis”.
- 2 **Învățați și interpretați** expresiv cântecul „Bucurați-vă, prieteni” în cor, cu soliști și acompaniament.

Bucurați-vă, prieteni

Versuri: Dumitru Matcovschi. Muzică: Ion Aldea-Teodorovici

1. Eu mă gră-besc, tu te gră-bești, el se gră-beș-te,
 Ui-te-o din nou tre-ce pe drum fa-ta zglo-bi-e,
 Îm-bă-trâ-nesc, îm-bă-trâ-nești, îm-bă-trâ-neș-te.
 Ui-te-un bă-iat floa-re și-a prins la pă-lă-ri-e,
 Ce am iu-bit? Ce n-am iu-bit? Ca-n-tr-o po-ves-te,
 Ui-te un prunc râ-de în prag, ai, năz-dră-va-nul!
 Sim-plă de tot, scur-tă de tot via-ța ne es-te.
 Ui-te un moș ta-ce-n to-ia-g, alb ca tro-ia-nul.

Refren:
 Bu-cu-ra-ți-vă, pri-e-teni, de pri-e-teni și de frați,
 Bu-cu-ra-ți-vă de-un nu-me ce vi-i dat ca să-l pur-tați,
 Bu-cu-ra-ți-vă de-un cân-tec, de-un a-murg cu flori de tei, Bu-cu-
 ra-ți-vă o via-ță de lu-mi-na dra-gos-tei.

2. Zilele trec, zilele vin... Ce va rămâne? Toamnele cresc, grijile cresc, viața descrește,
 Suflut de lut, necunoscut, suflut de pâine? Eu mă grăbesc, tu te grăbești, el se grăbește.
 Refren.

Discuții și atitudini

- ① Enumerați și descrieți succint funcțiile muzicii în viața omului cu exemple relevante.
- ② Caracterizați trăsăturile specifice muzicii din perioada curentelor artistice studiate.
- ③ Explicați rolul esențial al unor cântece autentice în promovarea virtuților și valorilor umane, dând exemple.
- ④ Comentați valorile unei compoziții muzicale (după reperele din schema de la pagina 70), din lista celor studiate la lecții, exprimând atitudinea personală privind relevanța muzicii pentru valorile eului.
- ⑤ Descrieți valorile democrației pe exemplul muzicii compozitorului L. van Beethoven, cu analize, comentarii, aspectele istorice și culturale legate de epoca în care a trăit și creat compozitorul.
- ⑥ Explicați importanța cunoașterii creațiilor muzicale pentru dobândirea virtuților și modelarea propriilor valori, utilizând citatul: „În armonia sunetelor se reflectă armonia sufletului. Muzica ne învață răbdarea, ascultarea și bucuria împărtășirii”. (*George Enescu*)

Interpretare și creație

- Formați grupuri pentru a interpreta și reprezenta expresiv muzica prin cânt cu acompaniament la cupe și percuție corporală, meloritmie și tehnica eșarfelor, după liberă alegere.
- Evaluați reciproc artistismul și expresivitatea interpretării muzicale a grupurilor după repere și punctaj convenite în prealabil.

PROIECT DE GRUP

„Ecoul virtuților în cântecele autentice”

Pași spre realizare:

- ① **Creați** grupuri a câte 4-6 elevi.
- ② **Selectați** nume de referință din lista interpreților care promovează prin repertoriul de cântece virtuțile omului.
- ③ **Elaborați** un colaj cu imaginea interpreților din Republica Moldova, în repertoriul cărora sunt descrise virtuțile omului.
- ④ **Prezentați** original colajul în fața colegilor.

Chestionar

- ① Care funcții ale muzicii au un impact considerabil în viața ta?
- ② De ce valorile eului condiționează interesele și preferințele muzicale?
- ③ Care compoziții, din lista celor studiate prin audii, exprimă emoții și trăiri puternice?
- ④ Care dintre cântecele studiate inspiră și oferă modele de comportament pozitiv?

Criterii de succes:

- ① Colajul reflectă clar tema, reprezentând virtuțile prin imagini, simboluri și fragmente vizuale/audio inspirate din cântecele autentice.
- ② Colajul include compoziții muzicale unice, care transmit în mod original mesajul.
- ③ Esența cântecelor autentice și a virtuților umane este descrisă convingător, argumentat, prin limbaj fluent și exemple de interpretare artistică.

MARINA MORARI

Educație **muzicală**

Manual pentru clasa a VIII-a

